

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Inleiding	3
Visie van de Gemeente Enkhuzen	4
1. Het kind centraal in Nederland	6
1.1 Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk	6
1.2 Onderwijs	6
1.3 Jeugdgezondheidszorg	7
1.4 Preventief jeugdbeleid	8
2. De staat van de jeugd in Enkhuzen	10
2.1 Demografische opbouw.....	10
2.2 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	10
2.3 Onderwijs	10
2.4 Vrijtijdsbesteding	11
2.5 Gezondheidszorg en welzijn	12
2.6 Openbare orde en veiligheid	14
2.7 Sociaal-economisch perspectief.....	15
2.8 Politiek.....	15
3. Jeugdvoorzieningen in Enkhuzen	17
3.1 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	17
3.2 Onderwijs	18
3.3 Vrijtijdsbesteding	19
3.4 Gezondheidszorg en welzijn	22
3.5 Openbare orde en veiligheid	23
3.6 Sociaal-economisch perspectief.....	24
3.7 Politiek.....	24
4. Wat we bereikt willen hebben in 2012	25
4.1 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	25
4.2 Onderwijs	26
4.3 Vrijtijdsbesteding	26
4.4 Gezondheidszorg en welzijn	30
4.5 Openbare orde en veiligheid	32
4.6 Sociaal-economisch perspectief.....	33
4.7 Politiek.....	33
Begroting	35
Bronnenlijst	37
Bijlagen I, II & III	

Samenvatting

Het jeugdbeleid is volop in ontwikkeling. Preventief jeugdbeleid is een speerpunt in het landelijke overheidsbeleid, er is een minister voor Jeugd en Gezin aangesteld en er wordt op aangekoerst dat regievoering waar mogelijk bij gemeenten ligt. Dit vanuit de gedachte dat zorg dicht bij huis georganiseerd moet worden en de lokale overheid dat het beste kan aansturen.

Het belangrijkste sturingselement waarmee gemeenten die regiefunctie kunnen invullen is het Centrum voor Jeugd en Gezin (hierna: CJG). In 2012 wordt elke gemeente verondersteld een CJG te hebben; een laagdrempelige, fysieke eerstelijnsvoorziening waar ouders en hun kinderen terecht kunnen voor diensten op het gebied van opgroeien en opvoeden. De gemeente Enkhuizen moet in de periode 2008-2012 aan de slag met de realisatie van een CJG. Hiervoor roept de gemeente begin 2008 een stuurgroep in het leven. Daarnaast participeert de gemeente Enkhuizen in de regionale Impuls Opvoedingsondersteuning 2008-2012, waarmee regionaal ingezet gaat worden op invoering van het interventieprogramma Triple P.

Voordat het zover is, is het wenselijk dat de gemeente Enkhuizen op korte termijn investeert in opvoedingsondersteuning, vooral omdat drie van de vijf functies in het preventief jeugdbeleid die tot de verplichting van de gemeente behoren niet of niet optimaal zijn ingevuld. Voor de functie 'toegang tot het hulpaanbod' zou in 2008 een sociale kaart beschikbaar moeten komen van alle beschikbare vormen van opvoed- en opgroeihulp in Enkhuizen. Vrijwilligers die werken met kinderen en/of jongeren dienen te worden geschoold in het herkennen van problemen en in het weten bij welke instanties ze dan terecht kunnen. Voor de functie 'licht-pedagogische hulp' zou vanaf 2008 het aantal puber-oudercursussen afgestemd moeten worden op de vraag van ouders. Bestaande initiatieven als Parachute en bureau Halt worden gecontinueerd, en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) wordt voortgezet. De schoolbesturen beraden zich om in 2008 een plan van aanpak op te stellen om een VVE-wijkvoorziening te realiseren. Voor invulling van de functie 'coördinatie van zorg' is het wenselijk dat in 2008 afspraken worden gemaakt met de GGD.

Alcohol- en drugsmatiging is voor heel West-Friesland, en dus ook voor de gemeente Enkhuizen, een belangrijk speerpunt. De gemeente participeert daarom in het regionale pilotproject middelengebruik en suicide, in het regionale plan van aanpak 'Veilig Uitgaan' en is mede-ondertekenaar van het convenant Alcohol en Jongeren dat het Rijk op 5 november 2007 met de Westfriese gemeenten + Schagen heeft afgesloten. Cijfers laten zien dat onder 10-15 jarigen in Enkhuizen het middelengebruik gestaag afneemt. Echter, de hoeveelheden alcohol die genuttigd worden zijn bovenmatig en in het uitgaansleven worden steeds meer alcoholgerelateerde geweldsdelicten geregistreerd. Met de ondertekening van het convenant is een aantal maatregelen van kracht geworden die aan problematisch alcoholgebruik een halt toe moeten roepen.

Verder is overgewicht een bekend probleem waar het jeugdbeleid de komende jaren steeds meer op moet focussen gezien de verwachte stijging van het aantal jeugdigen met (ernstig) overgewicht. Voor Enkhuizen heeft het beperken van overgewicht onder de jeugd nu al prioriteit omdat in deze gemeente het percentage kinderen en jongeren met (ernstig) overgewicht aanzienlijk hoger ligt dan in West-Friesland en Nederland. Het stimuleren van sport blijft belangrijk; subsidiëring van jeugdsport en invoering van een sport- en cultuurpas voor de jeugd kunnen daar aan bijdragen.

Een andere ontwikkeling die de komende jaren aandacht vraagt is de harmonisatie van het peuterspeelzaalwerk en de commerciële kinderopvang. Bij het totstandkomen van deze nota is dit beleidsvoornemen juist van rijkswege gepubliceerd, het verdient aanbeveling om hier in

een aparte startnotitie uitwerking aan te geven. In het kader van de Brede School wordt bij nieuwe onderwijshuisvesting waar mogelijk fysiek onderdak gegeven aan peuterspeelzalen, kinderdagopvang en eventuele andere instellingen op het gebied van gezondheid, welzijn of cultuur.

In het voortgezet onderwijs speelt uitbreiding van de leerplichtwet met de kwalificatieplicht tot 18 jaar. De handhaving van deze kwalificatieplicht zal grotendeels regionaal uitgevoerd worden. De leerplichtambtenaren in West-Friesland werken aan een gezamenlijk plan van aanpak. Registratie van ongeoorloofd schoolverzuim wordt hierdoor steeds efficiënter, waardoor voortijdig schoolverlaten zoveel mogelijk wordt voorkomen. Jongeren die toch zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten worden aangemeld bij de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie, waar zij ofwel worden teruggedleid naar het onderwijs, ofwel naar een stabiele positie op de arbeidsmarkt worden begeleid.

Op het gebied van vrijetijdsbesteding moet fors geïnvesteerd worden in het speelruimtebeleid om de kwaliteit en kwantiteit van het aanbod van speeltoestellen binnen de gemeente in de toekomst te waarborgen. Daarnaast is niet bekend hoe kinderen tussen 6 en 10 jaar hun vrije tijd invullen en of zij daarmee tevreden zijn, het zou goed zijn om hier inzicht in te verwerven. In het kader van sport en cultuur is het zaak dat er een uitdagend en op de vraag afgestemd aanbod wordt gerealiseerd, met name voor de groep tot 16 jaar die geen toegang (meer) heeft tot de reguliere uitgaansgelegenheden. De wens van veel jongeren voor een eigen jongerencentrum is in 2007 gerealiseerd, met de overkoepelende organisatie worden eind 2007 prestatieafspraken gemaakt. Overige ontwikkelingen betreffen mogelijke herhuisvesting van de bibliotheek, verdere professionalisering van het muziekonderwijs en het verbeteren van het uitgaansaanbod binnen de gemeente. Diversiteit speelt daarin een belangrijke rol. Tot slot verdient het bevorderen van vrijwilligerswerk de nodige aandacht, in de eerste plaats omdat een vijfde van de ondervraagde jongeren aangeeft hier interesse in te hebben terwijl ze geen vrijwilligerswerk doen, en daarnaast omdat het expliciet is opgenomen in het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten.

Het aandeel jeugd op de totale bevolking neemt af, zowel door minder geboorten als door het wegtrekken van oudere jeugd. De Gemeente Enkhuizen zou moeten inventariseren wat redenen zijn om weg te trekken zodat een plan ontwikkeld kan worden om (hoog opgeleide) jongvolwassenen voor de stad te behouden en toenemende vergrijzing te beperken. Ook in economisch opzicht is het de moeite waard om hier gericht beleid op te ontwikkelen.

Tot slot is het bevorderen van politieke interesse bij jongeren een aandachtspunt in het jeugdbeleid. Dit kan worden bereikt door de communicatie met de doelgroep te verbeteren en te intensiveren (zowel rechtstreeks als via de Jongeren Advies Commissie), en jongeren actief te ondersteunen bij het ontplooiën van eigen initiatieven.

Inleiding

Het jeugdbeleid in Nederland krijgt van overheidswege de laatste jaren steeds meer aandacht. Midden jaren '90 van de vorige eeuw ontstond in de grote steden de noodzaak om preventief jeugdbeleid te ontwikkelen. In de jaren daarna kregen kleinere gemeenten met dezelfde problematiek rondom jeugd te maken, waardoor preventief jeugdbeleid een landelijk speerpunt werd. Van 2004 tot 2007 heeft een samenwerkingsverband genaamd Operatie Jong de overheid geadviseerd inzake het jeugdbeleid. In 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning in werking getreden waarbinnen expliciet aandacht is voor preventief jeugdbeleid.

De tendens is om de regie over het jeugdbeleid steeds meer op gemeentelijk niveau te operationaliseren. Veel gemeenten stellen dan ook een beleidsnota jeugd op of actualiseren bestaande nota's. Daarmee kunnen gemeenten de taken waartoe zij wettelijk verplicht zijn goed uit blijven voeren en het aanvullende voorzieningenniveau in stand houden en waar nodig bijsturen. Daarnaast staat er ook een aantal nieuwe ontwikkelingen op stapel waar gemeenten zich een visie op moeten vormen en inhoud aan moeten geven, bijvoorbeeld de brede school en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Het doel van al deze inspanningen is om alle kinderen en jongeren een goede start te bieden, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot fysiek en mentaal gezonde en stabiele volwassenen. Het bieden van gelijke kansen voor elk kind staat daarbij centraal.

De Gemeente Enkhuizen gaat nog een stapje verder. Gelijke kansen voor elk kind is een basisvoorwaarde, maar het niveau van die kansen moet hoog zijn. Jeugd is een speerpunt voor de gemeente, daarom wil zij het voorzieningenniveau voor de jeugd intensiveren: zowel in aanbod als in kwaliteit. Kinderen en jongeren die risico lopen op een achterstand in hun ontwikkeling hebben recht op extra ondersteuning; voorlichting en laagdrempelige toegang tot het hulpaanbod zijn actiepunten. Wanneer het mis gaat grijpt de gemeente snel en adequaat in: in samenwerking met uitvoerende organisaties en regiogemeenten worden actieplannen ontwikkeld en geïmplementeerd.

In deze beleidsnota wordt beschreven hoe de Gemeente Enkhuizen haar ambities voor de periode 2008-2012 kan waarmaken. In hoofdstuk 1 worden de landelijke ontwikkelingen geschetst, waarbij vooral wordt ingegaan op peuterspeelzaalwerk en kinderopvang, onderwijs, jeugdgezondheidszorg en preventief jeugdbeleid. Hoofdstuk 2 geeft een algemeen overzicht van de staat van de jeugd in Enkhuizen: wat is het aandeel jeugd in deze gemeente, hoe beoordelen jongeren hun eigen situatie en hoe doet Enkhuizen het ten opzichte van andere gemeenten. In hoofdstuk 3 worden de voorzieningen die de Gemeente Enkhuizen de jeugd biedt weergegeven aan de hand van beleidsvelden waaronder deze voorzieningen vallen. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op of het beleid aangevuld en/of bijgestuurd moeten worden in de periode 2008-2012 en hoe dat dient te gebeuren. Per beleidsveld zijn doelstellingen en actiepunten opgenomen. Aansluitend is de begroting opgenomen.

Deze nota is tot stand gekomen in overleg met de Brijder Verslavingszorg, de GGD Hollands Noorden, Sport Service Noord-Holland, het jongerenwerk in Enkhuizen, de Jongeren Advies Commissie (hierna: JAC) en de ambtenaren onderwijs, leerplicht, veiligheid, WMO / gezondheidszorg en financiën. Daarnaast zijn resultaten van de Jeugdmonitor West-Friesland 10-15 jaar en 16-23 jaar, en van het Kinderen in Tel Databoek 2007 gebruikt.

Het beleidsveld jeugd raakt vele andere beleidsterreinen: WMO, gezondheidszorg, onderwijs, leerplicht, cultuur, openbare orde en veiligheid, sport en ruimtelijke ordening / beheer (speelruimte). Indien relevant wordt naar beleidsnota's van deze terreinen verwezen.

Visie van de Gemeente Enkhuizen

De jeugd heeft de toekomst. De gemeente Enkhuizen heeft de ambitie om haar jeugd ook een goede toekomst te bieden. Dat begint in het hier en nu. Met de meeste kinderen en jongeren in deze gemeente gaat het goed, maar er is veel aan de hand op het gebied van middelenmisbruik, agressie tijdens het uitgaan en ongezonde leefstijl. Ook jongeren die niet direct risico lopen om in de problemen te raken hebben hier vaak mee te maken. De Gemeente Enkhuizen wil de jeugd in staat stellen om gelukkiger, gezonder en bewuster te kunnen leven dan nu het geval is. Bovenal moeten zij zich serieus genomen én welkom voelen. Jongeren zijn niet slechts overlastveroorzakers, zij zijn onze toekomst. De gemeente wil de komende jaren haar invloed aanwenden om deze ambitie te realiseren. Drie uitgangspunten zijn daarbij leidend:

- 1) een uitgebreid, laagdrempelig en uitnodigend aanbod aan activiteiten waar de jeugd zelf behoefte aan heeft,
- 2) preventie in de vorm van voorlichting en hulpverlening,
- 3) repressieve maatregelen waar nodig, veelal in samenwerking met de regio.

Hoe concretiseren we deze uitgangspunten?

➤ Door sport en cultuur als belangrijke pijlers in de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren aan te merken. Het is van belang dat zij op een zinnige en voor hen zelf plezierige manier hun vrije tijd kunnen invullen. Een sport- en cultuurpas voor de jeugd (0-18 jaar) waarmee zij met flinke korting kunnen deelnemen aan activiteiten behoort tot de te onderzoeken mogelijkheden.

➤ Door te benadrukken dat veel 'algemene' vrijetijdsvoorzieningen voor kinderen en jongeren in zekere mate ook als preventiepost fungeren, zonder dit als directe doelstelling te hanteren. Bij het waarderen en beoordelen van lokale instellingen op het gebied van jeugd en vrije tijd is het van belang dat de basis stevig blijft. Medewerkers en vrijwilligers van jeugdverenigingen kunnen een grotere rol spelen in het signaleren van problemen en het doorverwijzen naar hulpinstanties.

➤ Door specifiek beleid te ontwikkelen op het bevorderen van participatie van jeugd met een dubbele culturele identiteit. Voor het grootste deel vallen zij onder het reguliere jeugdbeleid, maar zij hebben ook cultuurspecifieke behoeften en problemen (denk bijv. aan taalachterstanden maar ook aan cultuurbeleving, sport voor meisjes etc.). De Gemeente Enkhuizen streeft ernaar om in haar beleidsvorming en uitvoering rekening te houden met deze groep kinderen en jongeren.

➤ Door extra aandacht voor jeugd met een beperking te hebben. Ook voor hen geldt dat zij voor een groot deel onder het reguliere jeugdbeleid vallen, maar met specifieke behoeften en problemen te maken hebben die voortkomen uit hun beperking.

➤ Door waar mogelijk voorzieningen te bundelen, zodat centrale plaatsen ontstaan waar ouders informatie en hulp bij het opvoeden kunnen halen, en waar organisaties kennis kunnen uitwisselen en overdragen (bijv. de Brede School, Centrum voor Jeugd en Gezin)

➤ Door jongeren bewust te maken van de gevolgen van alcohol en drugsmisbruik en dit waar mogelijk te ontmoedigen.

➤ Door ouders zich (nog meer) bewust te maken van hun voorbeeldfunctie in het gedrag en leefstijl van hun kind, en waar nodig dus ook ouders 'op te voeden'.

➤ Door in regionaal verband maatregelen te nemen die overmatig alcoholgebruik door jongeren moeten terugdringen, waarbij ook andere partijen (horeca, sportverenigingen) op hun verantwoordelijkheid worden aangesproken.

Want de jeugd heeft de toekomst beoogt niet een statisch document te zijn maar is een zogenaamd *work in progress*, een beleidsnota die richting geeft maar waarin nieuwe ontwikkelingen en inzichten evenwel opgenomen kunnen worden. Hiertoe wordt halverwege de beleidsperiode (eind 2009) een evaluatiemoment ingelast met alle betrokken uitvoerende partners, waarna kan worden bijgestuurd en geactualiseerd.

1. Het kind centraal in Nederland

Vanuit de rijksoverheid is er veel aandacht voor jeugd. In 2007 is een minister voor Jeugd en Gezin aangesteld die eindverantwoordelijk is voor het integraal jeugdbeleid in Nederland. Het rijk wil zoveel mogelijk taken binnen het jeugdbeleid bij de gemeenten neerleggen, vanuit de gedachte dat een kind het meest gebaat is bij zorg en ondersteuning op maat, die in de directe omgeving georganiseerd is. Er zijn verschillende wetten die rechtstreeks of indirect betrekking hebben op kinderen en jongeren:

- Wet kinderopvang
- Wet op het primair onderwijs
- Wet op het voortgezet onderwijs
- Leerplichtwet 1969
- Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV)
- Wet op de Jeugdzorg
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In de volgende paragrafen worden bovenstaande wetten toegelicht en de landelijke ontwikkelingen op het gebied van jeugdbeleid geschetst.

1.1 Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Op 1 januari 2005 is de Wet kinderopvang in werking getreden. Deze wet waarborgt de kwaliteit van de commerciële kinderopvang, het toezicht hierop en de financiering van deze voorziening. Als aanvulling op deze wet geldt vanaf het schooljaar 2007/2008 de motie Van Aartsen / Bos waarbij scholen verplicht worden om tussen 7.30 uur en 18.30 uur opvang aan te bieden. Zij kunnen opvang inkopen bij erkende kinderdagverblijven.

Aan het peuterspeelzaalwerk ligt geen wetgeving ten grondslag. Er zijn wel beleidsbrieven opgesteld door het ministerie van VWS en het ministerie van OCW.¹ In de eerste beleidsbrief *Peuterspeelzaalwerk* wordt de kernopdracht van het peuterspeelzaalwerk omschreven als "het creëren van optimale ontwikkelkansen voor alle kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar door het aanbieden van veelzijdige en passende speelmogelijkheden". In de beleidsbrief *Samen spelen, samen leren* wordt gesteld dat het kabinet een sluitend systeem voor kinderopvang voor 0-4 jarigen wil realiseren, onder meer door het harmoniseren van de regelgeving voor kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Naar alle waarschijnlijkheid komt er in 2010 een wetswijziging om dit mogelijk te maken. Het peuterspeelzaalwerk gaat dan onder de Wet Kinderopvang vallen. Ouders kunnen dan ook voor de peuterspeelzaal een opvangtoeslag ontvangen van de belastingdienst, waarbij het niet van belang is of zij werken of niet. De kinderdagverblijven kunnen dan VVE-programma's aanbieden, zodat nog meer jonge kinderen met een taalachterstand bereikt worden.

1.2 Onderwijs

De Wet op het primair onderwijs is in 1981 in werking getreden, de Wet op het voortgezet onderwijs in 1963. In deze wetten zijn de bepalingen voor respectievelijk het basisonderwijs en het speciaal onderwijs, en het voortgezet onderwijs opgenomen. Op beide wetten zijn in de loop der jaren een aantal wijzigingen en aanvullingen gemaakt.

De Leerplichtwet stamt uit 1969. Alle leerplichtigen zijn bij de Leerplichtwet verplicht om deel te nemen aan het onderwijs, waarmee hun recht op onderwijs bij wet is vastgelegd. Scholen zijn verplicht om bij vermoedelijk ongeoorloofd schoolverzuim een melding te doen bij de

¹ *Beleidsbrief peuterspeelzaalwerk*, Ministerie van VWS, 23 januari 2002. *Beleidsbrief Samen spelen, samen leren*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 13 juli 2007.

leerplichtambtenaar.² Tijdig melden biedt de leerplichtambtenaar, vaak in samenwerking met de school, veel meer mogelijkheden om het verzuim adequaat aan te pakken. Met een goede registratie kan voortijdig schoolverlaten ook efficiënter worden teruggedrongen.

Per 1 augustus 2007 is de Leerplichtwet gewijzigd en geldt de kwalificatieplicht. Alle leerlingen blijven volledig leerplichtig tot het einde van het schooljaar waarin ze zestien jaar worden. Na de beëindiging van de volledige leerplicht gaat de kwalificatieplicht gelden voor die jongeren die nog geen 18 jaar zijn, nog geen startkwalificatie hebben behaald en de volledige leerplicht achter de rug hebben.³ Het doel van deze wetwijziging is om schooluitval van jongeren te voorkomen en hen een degelijke positie te geven op de arbeidsmarkt.⁴

Als jongeren tussen de 17 en 23 jaar toch het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, worden zij door hun school bij de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC-functie) gemeld en geregistreerd. Trajectbegeleiders van de RMC-functie proberen jongeren terug te leiden naar het onderwijs en als dat niet meer lukt, samen met het CWI te bemiddelen naar een stabiele plek op de arbeidsmarkt.

Zoals al genoemd zijn alle scholen voor primair onderwijs sinds 1 augustus 2007 verplicht om opvang te verzorgen aan de kinderen van ouders die daarom vragen. Het gaat hierbij zowel om voorschoolse, tussenschoolse als om naschoolse opvang. Om deze opvangverplichting uit te kunnen voeren is een bundeling van verschillende instanties (ook op het gebied van vrijetijdsbesteding) rondom de school gewenst. Onderwijs-, welzijns-, gezondheids-, culturele en andere instellingen werken dan intensief samen om de onderwijs- en ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren. Dit is het principe van de brede school.

1.3 Jeugdgezondheidszorg

Op de jeugdgezondheidszorg (JGZ) zijn de 'Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid', het 'Besluit Jeugdgezondheidszorg', de 'Kwaliteitswet', het 'Convenant Jeugdgezondheidszorg' en de notitie '*Gemeentelijke taken op het terrein van opvoed- en opgroeihulp en gezinsondersteuning geschakeld aan de jeugdzorg*' van toepassing.⁵ Met deze wet- en regelgeving wordt de regie voor de JGZ bij de gemeenten gelegd. Zij moeten de JGZ inbedden in onder andere het lokaal jeugdbeleid en het gezondheidsbeleid.

De landelijke doelstelling van de JGZ is 'het bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen.' In het Basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg is vastgelegd welke taken de gemeenten op het gebied van de JGZ moeten uitvoeren. Het Basistakenpakket bestaat uit een uniform en een maatwerk deel. Het uniforme deel bevat zorg die aan elk kind in elke gemeente moet worden aangeboden. Iedere gemeente moet ook alle producten in het maatwerkdeel leveren, maar kan zelf kiezen in welke mate en op welke wijze maatwerkproducten worden aangeboden. Het Basistakenpakket wordt in 2007 geëvalueerd, mogelijk wordt het beleid in 2008 gewijzigd.

Vanaf 2008 wordt voor elk kind dat in Nederland wordt geboren een elektronisch kinddossier (EKD) aangemaakt. Per 1 januari 2009 is het gebruik van dit EKD wettelijk verplicht voor de jeugdgezondheidszorg. In het dossier komt informatie te staan over het kind, de gezinssituatie en de omgeving.⁶

² Meldingsplicht geldt na drie aanéengesloten dagen of 1/8e van de lesuren van vier aanéengesloten weken.

³ Een startkwalificatie is minimaal mbo-2, HAVO of VWO diploma.

⁴ Bron: www.minocw.nl

⁵ Bron: www.nji.nl

⁶ Ontleend aan: <http://www.minvws.nl/dossiers/jeugd-en-gezin/organisatie-en-samenwerking/elektronisch-kinddossier/>

1.4 Preventief jeugdbeleid

Op 1 januari 2005 is de Wet op de Jeugdzorg in werking getreden. De Wet op de Jeugdzorg moet leiden tot een meer cliëntgerichte, samenhangende jeugdzorg gericht op kinderen en jongeren tot 18 jaar (bij uitzondering tot 23 jaar) die kampen met ernstige opgroei- en opvoedproblemen.⁷

Daarnaast heeft van 2004 tot 2007 een samenwerkingsverband genaamd Operatie Jong gefunctioneerd dat zich ten doel stelde om een sterk en resultaatgericht jeugdbeleid te realiseren.⁸ In haar advies aan het nieuwe kabinet *Koersen op het kind (2)* pleit Operatie Jong ervoor om de bundeling van taken op lokaal niveau te realiseren.⁹ De centrale boodschap van het advies is “dat de behoeften van het kind centraal moeten staan in het jeugdbeleid. Uitvoering moet aansluiten op de leefwereld van kind en ouder. Het beleid moet vooral gericht zijn op preventie en indien nodig op vroegtijdig interveniëren. Het is dan ook noodzakelijk dat minder partijen verantwoordelijk zijn en dat financiële middelen gebundeld worden. Hiermee wordt afwentelgedrag door verschillende kokers voorkomen en wordt overtollige bureaucratie gereduceerd.”¹⁰ De minister voor Jeugd en Gezin moet het sturingsadvies van Operatie Jong gaan implementeren.

Op 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking getreden. De WMO beslaat negen prestatievelden, die gelden voor burgers (waaronder dus ook kinderen en jongeren) die vanwege een beperking of anderszins aanspraak maken op enige vorm van maatschappelijke ondersteuning. Prestatieveld 2 is echter in zijn geheel gericht op ondersteuning van kinderen en jongeren die problemen ondervinden bij het opgroeien en ouders die hulp kunnen gebruiken bij het opvoeden. Het gaat in dit prestatieveld specifiek om kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 t/m 18 jaar die een verhoogd risico lopen op een ontwikkelingsachterstand, schooluitval of om verzeild te raken in het criminele circuit. Om te voorkomen dat zij in het ‘zwaardere’ zorgcircuit terechtkomen wordt preventief jeugdbeleid ontwikkeld. Er zijn vijf functies vastgelegd waar preventief jeugdbeleid op lokaal niveau minimaal aan moet voldoen¹¹:

1. *informatie en advies*; gevraagd en ongevraagd voorlichting geven over opvoeden en opgroeien, en specifieke vragen van ouders en jeugdigen kunnen beantwoorden.
2. *signaleren van problemen*; betreft de coördinatie tussen signalerende instanties en het vroegtijdig signaleren van problemen van jeugdigen, ook als die door de betrokkenen (nog) niet als zodanig onderkend worden.
3. *toegang tot het hulpaanbod*; inzichtelijk maken en houden van het lokale en regionale hulpaanbod voor hulpvragers en beroepskrachten (bijv. voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstands- en Haltvoorzieningen).
4. *licht-pedagogische hulp*; betreft opvoedingsondersteuning aan ouders en gezinnen waar problemen zijn of dreigen te ontstaan, en schoolmaatschappelijk werk.
5. *coördinatie van zorg*; afstemmen en zo mogelijk bundelen van zorg in het geval dat meerdere hulpsoorten nodig zijn om een jeugdige of gezin te ondersteunen (voor zover dat niet valt onder de basistaken JGZ).

⁷ Uit: http://www.minvws.nl/images/fo-wet-jeugdzorg_tcm19-96761.pdf

⁸ Operatie Jong is een samenwerkingsverband van de ministeries van VWS, OCW, Justitie, SZW en BZK, VROM en Financiën. Per 1-1 2007 is het verband opgeheven.

⁹ Sturingsadvies deel 2, Koersen op het kind - Kompas voor het nieuwe kabinet

¹⁰ www.operatie-jong.nl

¹¹ *Opvoed- en opgroeiondersteuning, de rol van de gemeente in het licht van de Wet op de jeugdzorg*. Ministerie van VWS, november 2004.

Een belangrijk sturingselement van het rijk om het gemeentelijk preventief jeugdbeleid te operationaliseren is het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Met dit centrum worden uiteenlopende taken op het gebied van opvoeding op één fysieke locatie geconcentreerd, zodat voor ouders en kinderen duidelijk is waar ze terecht kunnen met vragen en problemen. In het visiedocument van de VNG wordt aangekoerst op realisatie van een CJG in elke gemeente in Nederland in 2012.¹²

¹² VNG-visie op het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), vastgesteld in het bestuur van de VNG op 8 maart 2007

2. De staat van de jeugd in Enkhuizen

In de volgende paragrafen wordt aan de hand van cijfers een beeld geschetst van de staat van de jeugd in Enkhuizen in 2007 en waar zij (on)tevreden mee zijn of behoefte aan hebben. Voor de paragrafen 2.3 tot en met 2.8 is in grote lijnen de opbouw van de Jeugdmonitor West-Friesland gevolgd.

2.1 Demografische opbouw

De Gemeente Enkhuizen telt 17.804 inwoners¹³. Het aandeel jeugd en jongeren in Enkhuizen van 0 tot 23 jaar is als volgt opgebouwd:

Tabel 1: aandeel jeugdigen in de gemeente Enkhuizen en in Nederland in 2007

Leeftijd	Jongens	Meisjes	Aantal	% van totale bevolking EH	% van totale bevolking NL*
0-5 jaar	625	561	1186	6,7%	-
6-12 jaar	756	702	1458	8,2%	-
13-18 jaar	681	714	1395	7,8%	-
19-23 jaar	501	488	989	5,6%	-
Totaal	2563	2465	5028	28,3%	24,2%

Bron: dienst Burgerzaken Gemeente Enkhuizen / CBS

* betreft jeugd van 0 tot 20 jaar

In het jaar 2000 was het aantal jeugdigen van 0 tot 23 jaar in Enkhuizen nog 5266, en vormde deze groep 31,1% van de totale bevolking.

Het percentage niet-westerse allochtonen in Enkhuizen bedroeg op 1 januari 2005 6,6% van de totale bevolking.¹⁴ Er wonen in Enkhuizen 388 allochtone jongeren, dit is 7,7% van het totaal aantal jongeren tot 23 jaar in de gemeente.

2.2 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

In Enkhuizen gaan in 2007 285 kinderen in de leeftijd 0 tot 4 jaar naar professionele kinderdagverblijven en 258 naar een peuterspeelzaal. In de leeftijd 4-12 jaar maken 198 kinderen gebruik van buitenschoolse opvang.

2.3 Onderwijs

Alle kinderen en jongeren tussen de 5 en 16 jaar zijn leerplichtig en worden geacht dagelijks onderwijs te volgen. Van de jongeren tussen de 16 en 23 jaar volgt 63% naar eigen zeggen een dagopleiding.

Tabel 2: dagopleidingen gevolgd door jongeren in %

	VMBO	HAVO	VWO	MBO	HBO	WO	anders
Enkhuizen	11%	15%	14%	26%	22%	9%	3%
West-Friesland	9%	11%	10%	35%	24%	8%	3%
Nederland	20%	13,3%	14%	-	-	-	-

Bron: Jeugdmonitor West-Friesland 2006, 16 t/m 23-jarigen. / CBS

¹³ Peildatum 15-3 2007

¹⁴ Bron: CBS. Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan.

2.3.1 Schoolverzuim

Spijbelen onder 12-15 jarigen daalt gestaag, blijkt uit de Jeugdmonitor (6% in 2006 t.o. 22% in 2002). Gemiddeld spijbelen zij 1,7 uur per maand. 16-23 Jarigen spijbelen meer: gemiddeld 6,45 uur per maand.

In het schooljaar 2005-2006 is op de RSG Enkhuizen in totaal 2238 uur relatief verzuim geregistreerd (spijbelen). Gemiddeld heeft een leerling in het schooljaar 2005-2006 1,8 uur gespijbeld. Cijfers van het Martinus College in Stede Broec zijn (nog) niet beschikbaar.

Aantal bij de leerplichtambtenaar geregistreerde leerplichtige leerlingen¹⁵:

Schooljaar 2004-2005	66 leerlingen
Schooljaar 2005-2006	59 leerlingen
Schooljaar 2006-2007	75 leerlingen

Binnen het basisonderwijs in Enkhuizen is ongeoorloofd schoolverzuim nagenoeg niet aan de orde.

2.3.2 Voortijdig schoolverlaten

Bij de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC-functie) werden in het schooljaar 2005-2006 78 jongeren uit Enkhuizen aangemeld. Dit was 8% van het totaal aantal meldingen uit de regio West-Friesland. Van de 78 aanmeldingen zijn 45 jongeren (terug)geleid naar school of werk. Zeven van hen zitten in 2007 nog steeds in het begeleidingstraject. De overige 26 zijn uitgevallen vanwege ziekte, zwangerschap, verhuizing of door het ontvangen van een Wajong-uitkering.

2.4 Vrijtijdsbesteding

Van de jongeren tussen de 10-15 jaar is 80% lid van een vereniging. Er is sprake van een flinke stijging ten opzichte van 2002, toen dit nog 58% was (overigens was toen de doelgroep 12-15 jaar, dit vertekent het beeld enigszins). Van de 16-23 jarigen is 49% lid van een vereniging, waarbij het lidmaatschap van de bibliotheek het vaakst genoemd werd (19%). Maar ook dansles, de kerk, politieke clubs, de muziekvereniging en de scouting worden genoemd.

2.4.1 Sport

Volgens de jeugdmonitor beoefent 78% van de jongeren tussen de 10-15 jaar een sport. De oudere jeugd sport aanzienlijk minder: van de 16-23 jarigen zegt 62% aan sport te doen.

Jongeren zelf geven aan dat zij een buitenbad missen. Daarnaast is er behoefte aan ingerichte trapveldjes in de buitenwijken waar gevoetbald kan worden. Ook moet de gemeente beter bekendmaken dat gymzalen ook voor particuliere initiatieven (bijv. pannatoernooien) afgehuurd kunnen worden.

2.4.2 Cultuur & uitgaan

Uit cijfers van de bibliotheek 2006 blijkt dat iets meer dan de helft van de jeugd in de leeftijd van 0-18 jaar in Enkhuizen lid is. Uit de jeugdmonitor komt een lager percentage: van de 10-15 jarigen is een derde lid, van de 16-23 jarigen is dit nog 19%. Dit kan betekenen dat vooral kinderen onder de 10 in Enkhuizen lid zijn van de bibliotheek.

Jongeren zijn niet erg tevreden over het uitgaansaanbod in de gemeente. Slechts 20% van de 16-23 jarigen vindt dat er voldoende uitgaansaanbod in Enkhuizen is. Ze missen vooral diversiteit aan uitgaansgelegenheden (83%), een jongerencentrum, een skatebaan of een

¹⁵ Registratie betekent dat er contact is geweest met de leerplichtambtenaar. Dit kan om uiteenlopende redenen zijn geweest, variërend van ongeoorloofd schoolverzuim tot aanvragen voor tijdelijke ontheffing van de leerplicht.

hangplek. De JAC meldt van veel jongeren te vernemen dat ze een bioscoop in de directe omgeving missen. Het aanbod van het filmhuis in de Drommedaris spreekt de meeste jongeren niet erg aan, zij willen de nieuwste films zien wanneer het hen zelf uitkomt.

2.4.3 Vrijwilligerswerk

Er ligt een belangrijke taak voor de gemeente als het gaat om bevorderen van vrijwilligerswerk door jongeren, zo wordt gesteld het bestuursakkoord tussen rijk en gemeenten.¹⁶ Daarnaast blijkt uit de jeugdmonitor dat ruim 20% van de jongeren interesse in vrijwilligerswerk heeft terwijl ze dit (nog) niet doen. Hier liggen kansen voor verenigingen.

2.4.4 Mantelzorg

Of jongeren ook mantelzorg verlenen wordt uit de monitor niet duidelijk, wel heeft 17% van de ondervraagde jongeren aangegeven te maken te hebben met iemand die langdurig ziek, gehandicapt, psychisch instabiel of verslaafd is. Het is te veronderstellen dat zij minimaal in enige mate mantelzorg verlenen aan deze persoon.

2.5 Gezondheidszorg en welzijn

Met de meeste kinderen en jongeren in Enkhuizen gaat het goed. Zij waarderen hun eigen leven met een rapportcijfer van 8,2 (10-15 jarigen) en 7,5 (16-23 jarigen).¹⁷ Ook beoordelen zij hun eigen gezondheid positief; meer dan de helft vindt zijn/haar gezondheid zelfs uitstekend tot zeer goed. Er zijn echter ook kinderen en jongeren die risico lopen om in de problemen te komen of al met uiteenlopende problemen te kampen hebben. Met name psychosociale problematiek is een aandachtspunt, verschillende instanties nemen hierin een toename waar. Ook wordt door instellingen uit het veld aangegeven dat 24-uurs crisisopvang voor jongeren in Enkhuizen beschikbaar zou moeten zijn.

2.5.1 Lichamelijke gezondheid

Uit cijfers van de GGD over 2002-2004 blijkt dat overgewicht een aandachtspunt is voor de jeugdgezondheidszorg in Enkhuizen. In onderstaande tabel wordt weergegeven wat de stand van zaken is op dit gebied.

Tabel 4: jeugd met (ernstig) overgewicht in Enkhuizen, West-Friesland en NL in %

Leeftijd	Enkhuizen	West-Friesland	Nederland
0-4 jaar	-	8,2	
4-12 jaar	17,5	15,6	18,2%
12-16 jaar	24,3	16,2	

Bron: *Speerpunten Kiezen voor Gezond Leven – Enkhuizen, GGD Hollands Noorden / RIVM*

Het valt op dat de jeugd in Enkhuizen in verhouding tot zowel de regio als Nederland meer te kampen heeft met overgewicht. Vooral in de leeftijdscategorie 12-16 jaar is het verschil met de regio groot: bijna een kwart van de Enkhuizer jongeren is te zwaar tegenover ruim 16% van de jongeren in West-Friesland. Opvallend is dat jongeren dit zelf anders zien: in de Jeugdmonitor 10-15 jaar is het percentage jongeren met (ernstig) overgewicht in Enkhuizen 6%.

Er zijn in Enkhuizen 34 kinderen en jongeren onder de 23 die via de WMO aanspraak maken op individuele voorzieningen.

2.5.2 Psychosociale gezondheid

Landelijk gezien geeft bijna 13% van de jongeren van 16-25 jaar aan psychisch ongezond te zijn.¹⁸ Van de Enkhuizer jongeren tussen de 16 en 23 jaar geeft 10% in de Jeugdmonitor aan

¹⁶ *Samen aan de slag*, bestuursakkoord rijk & gemeenten, dd. 4 juni 2007.

¹⁷ Jeugdmonitor West-Friesland 2005 (16-23 jaar) en 2007 (10-15 jaar).

¹⁸ RIVM: Nationaal Kompas Volksgezondheid, versie 3.10.1, 5 juli 2007

de toekomst moedeloos tegemoet te zien. In de leeftijdscategorie 10-15 jaar is dat 6%. Dit uit zich onder meer in een verontrustend hoog aantal suïcides onder jongeren in West-Friesland. Volgens deskundigen is er een direct verband met de hoge mate van alcohol- en drugsgebruik in de regio.¹⁹

2.5.3 Middelengebruik

Het gebruik van verdovende middelen (met name alcohol), is traditioneel hoog in West-Friesland. Deze regio staat al 150 jaar in de top drie van regio's waar het meest gedronken wordt van Nederland, waarbij Nederland weer een koploper is in Europa. De tendens is dat er steeds meer, op steeds jongere leeftijd, gedronken wordt.²⁰

Alcohol

Ruim een kwart van de 10-15 jarigen heeft wel eens alcohol gedronken. Dit is lager dan in de overige gemeenten in West-Friesland, waar percentages van 31% (Hoorn) oplopen tot 46% (Obdam en Opmeer). Overigens geldt voor alle gemeenten dat de percentages flink gedaald zijn ten opzichte van 2002, toen in Enkhuizen nog 59% van de 12 tot 15 jarigen aangaf wel eens alcohol te drinken en de percentages in de overige gemeenten varieerden van 49% (Hoorn) tot 69% (Wervershoof). De helft van de alcoholdrinkende jongeren doet aan binge-drinken (tenminste vijf glazen alcohol op één avond).

Van de 16-23 jarigen zegt 85% wel eens alcohol te drinken, een lichte daling (5%) ten opzichte van 2002. Zij drinken voornamelijk thuis met anderen of bij anderen thuis. Het is te veronderstellen dat ouders hierbij aanwezig dan wel van op de hoogte zijn. 20% Voldoet aan de kwalificatie binge-drinker.

Het onderzoek van de GGD geeft ook hier een minder positief beeld: ruim een derde van de jongeren (12-16 jaar) in Enkhuizen valt in de categorie 'zware alcoholgebruiker', en 43% van de jongeren in West-Friesland wordt in deze categorie geschaard.²¹

Roken

Roken lijkt gestaag minder populair te worden: 6% van de 10-15 jarigen rookt. Dat was in 2002 nog 16%. Van de 16-23 jarigen zegt 29% te roken. Ook hier is een daling van 7% zichtbaar ten opzichte van 2002.

Drugs

Van de 10-15 jarigen heeft 7% wel eens drugs gebruikt. Ook hier geldt dat dit percentage in 2002 aanzienlijk hoger lag, namelijk 22%.

Het percentage jongeren van 16-23 jaar dat wel eens drugs (heeft) gebruikt stijgt licht (van 47% naar 50%), en dan valt vooral op dat het gebruik van harddrugs in Enkhuizen hoger ligt dan het Westfriese gemiddelde (zie tabel 5). Er is geen sprake van een stijging ten opzichte van 2002.

Tabel 5: harddrugs gebruik onder jongeren in Enkhuizen en West-Friesland in %

	XTC	Cocaine	Speed
Enkhuizen	10%	7%	8%
West-Friesland	6%	4%	3%

Bron: Jeugdmonitor 16-23 jaar, resultaten gemeente Enkhuizen.

¹⁹ Dat werd gesteld door prof. dr. Kerkhof, hoogleraar klinische psychologie, psychopathologie en suïcidepreventie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, tijdens de conferentie 'Van ongerustheid naar handelen' dd. 20 juni 2007 in Schouwborg Het Park te Hoorn.

²⁰ Bron: hand-outs conferentie 'Van ongerustheid naar handelen', dd. 20 juni 2007 in Schouwborg Het Park, Hoorn.

²¹ Onder 'zware alcoholgebruiker' wordt verstaan: personen die minstens één keer per week 6 of meer glazen alcohol op één dag drinken of personen die gemiddeld per dag 3 of meer (mannen) of 2 of meer (vrouwen) glazen alcohol drinken. Bron: GGD Hollands Noorden, *Speerpunten Kiezen voor Gezond Leven – Enkhuizen*.

De Gemeente Enkhuizen heeft haar beleid op het gebied van softdrugs vastgelegd in een nota coffeeshopbeleid. Er wordt binnen de gemeente één coffeeshop gedoogd, waar jongeren onder de 18 jaar geen toegang wordt verleend.

2.5.4 Welzijn

In het dataonderzoek *Kinderen in Tel* staat Enkhuizen op de 126e plaats in de rangorde van in totaal 458 gemeenten.²² De gemeente die de ranglijst aanvoert (dus op 1 staat) scoort het slechtst op het gebied van jeugd welzijn. Ter vergelijking: Medemblik staat op 68, Hoorn op 73, Stede Broec op 177, Wervershoof op 320, Andijk op 323 en Drechterland op 379.

Enkhuizen scoort ten opzichte van het landelijk gemiddelde vooral negatief op de indicatoren kindermishandeling, werkloze jongeren, relatief verzuim, tienermoeders en kindersterfte. Dit is niet per definitie negatief; het houdt in dat de registratie van deze indicatoren in Enkhuizen goed is georganiseerd (dit geldt met name voor kindermishandeling en relatief verzuim). Wel wordt door deze registratie inzichtelijk dat de genoemde indicatoren aandachtspunten zijn voor het gemeentelijk jeugdbeleid.

2.6 Openbare orde en veiligheid

Jongeren in Enkhuizen geven aan dat veiligheid wat hen betreft een speerpunt is voor de gemeente. Uit de jeugdmonitor komt naar voren dat een derde van de jongeren van 10-15 jaar en 37% van de 16-23 jarigen zich 's avonds onveilig voelt op straat, meestal door de aanwezigheid van 'rare mensen'.

2.6.1 Overlastgevende hanggroepjongeren

Er zijn in Enkhuizen groepjes jongeren die een deel van hun vrije tijd op straat doorbrengen zonder ogenschijnlijk doel. Voor henzelf is het vaak een sociaal gebeuren, buitenstaanders ervaren de groepjes nogal eens als bedreigend of intimiderend. Soms is er sprake van directe overlast voor buurtbewoners, winkelpersoneel of voorbijgangers. In 2007 zijn 47 hangplekken geregistreerd, waar in wisselende mate gebruik van wordt gemaakt. Hanggroepen wisselen voortdurend van grootte en samenstelling, hoeveel hanggroepen er precies zijn is daardoor moeilijk vast te stellen. In 2007 verdienen maximaal vijf groepen bijzondere aandacht vanuit veiligheidsoogpunt.

2.6.2 Kleine criminaliteit

In de jeugdmonitor 16-23 jaar zegt 49% van de jongeren in de afgelopen 12 maanden voor het onderzoek een delict te hebben gepleegd. In de helft van de gevallen ging het om zwartrijden of om betrokkenheid bij een gevecht. Van de 10-15 jarigen heeft 40% een delict gepleegd: bij hen ging het meestal om betrokkenheid bij een gevecht of het vernielen van bomen / struiken. Zwartrijden is bij deze groep van 22% in 2002 afgenomen naar 5% in 2006.

Jongeren tussen de 12 en 18 jaar die voor het eerst voor een klein vergrijp zijn aangehouden worden door de politie doorverwezen naar Bureau Halt. Kinderen jonger dan 12 krijgen via hun ouders de Stop-reactie aangeboden.

²² Het databoek *Kinderen in Tel 2007* biedt een kwantitatief beeld van het welzijn van kinderen en jongeren van 0 tot en met 24 jaar in Nederland. Aan de hand van negen indicatoren worden cijfers weergegeven zoals die door verschillende instanties (CBS, CWI, AMK) in 2005 zijn gemeten. Die negen indicatoren zijn: gezondheid, jeugdcriminaliteit, jeugdwerkloosheid, kinderen die niet in een gezin opgroeien, kinderen in achterstandswijken, kinderen in armoede, kindermishandeling, onderwijs en tienermoeders. De gemeente die op 1 staat in de ranglijst scoort van alle gemeenten het slechtst op deze indicatoren.

Tabel 5: aantal Halt-afdoeningen in Enkhuizen 2005/2006

Soort delict	2005	2006
Winkeldiefstal / helling	6	9
Vernieling	3	5
Baldadigheid / verboden terrein	5	4
Brandstichting	3	1
Vuurwerk	8	3
Overig	2	6

Bron: Bureau Halt

De Stop-reactie werd in 2005 door twee kinderen gevolgd, in 2006 waren het er nul.

2.6.3 Veilig uitgaan

Jongeren geven zelf aan dat ze niet gelukkig zijn met het feit dat het uitgaansleven pas laat op gang komt. Het merendeel van de cafés en discotheken moet elke dag om 02.00 uur gesloten zijn, echter een gering aantal (in 2007: 6 locaties) mag onder strenge voorwaarden op vrijdag en zaterdag tot 05.30 geopend zijn. Na 02.00 uur mogen geen bezoekers meer worden binnen gelaten en mag de horecaondernemer zelf bepalen tot hoe laat – uiterlijk 05.30 uur- hij geopend blijft. Deze maatregel voorkomt dat alle bezoekers op hetzelfde tijdstip op straat staan wat kan leiden tot confrontaties. Een bijkomend gevolg is dat het uitgaansleven pas rond 01.30 uur op gang komt en jongeren tot die tijd thuis 'indrinken'.

Andere aandachtspunten die worden genoemd zijn het ontbreken van een beveiligde fietsenstalling in het uitgaansgebied en het ontbreken van voldoende toezicht in twee uitgaansgebieden waar veel agressie plaatsvindt (Kaasmarkt en Torenstraat).

2.7 Sociaal-economisch perspectief

2.7.1 Wonen

De meeste jongeren zijn thuiswonend, waarbij 17% van de 12-15 jarigen in een éénoudergezin woont. Van de 16-23 jarigen wil ruim 40% binnen twee jaar verhuizen, waarvan 18% binnen de eigen gemeente wil blijven.

2.7.2 Werk & geld

Een kwart van de jongeren 10-15 jaar heeft een bijbaantje. Hun belangrijkste inkomstenbron is echter zakgeld. 15% van deze groep heeft schulden omdat zij geld van familie en/of vrienden hebben geleend. Zij maken zich geen zorgen over hun schulden. Van de 16-23 jarigen heeft 23% schulden (ook studieschuld valt hieronder). Cijfers omtrent (bij)banen binnen deze leeftijdscategorie zijn niet bekend.

In Enkhuizen krijgen één 21-jarige en drie 22-jarigen een WWB-uitkering. 58 Jongeren ontvangen een Wajong-uitkering en één jongere ontvangt een WAO-uitkering. Bij het CWI staan veertien jongeren tot 23 jaar geregistreerd als werkzoekend, waarvan twee langdurig (langer dan twee jaar). Dit is de stand van zaken in juli 2007.

2.8 Politiek

Jongeren vinden de gemeentepolitiek beduidend minder interessant dan de landelijke politiek. Van de 10-15 jarigen toont 19% interesse in de gemeentepolitiek en 21% vindt de landelijke politiek interessant. Van de 16-23 jarigen is dat respectievelijk 29% en 54%.

57% Van de 10-15 jarigen heeft geen idee over de eigen politieke voorkeur, 16% wil niet gaan stemmen als ze 18 worden en daarna is de PvdA de populairste partij (10%). Van de 16-23 jarigen weet 45% het niet, daarna is ook bij deze leeftijdscategorie de PvdA de populairste partij (14%).

Een derde van de jongeren vindt dat de gemeente voldoende voor hen doet. Belangrijkste taken van de gemeente op het gebied van jongerenbeleid:

	<u>10-15 jaar</u>	<u>16-23 jaar</u>
➤ waarborgen van veiligheid in de buurt	43%	45%
➤ zorgen voor voldoende sport- en speelmogelijkheden	43%	15%
➤ zorgen voor voldoende uitgaansmogelijkheden	17%	39%
➤ zorgen voor voldoende werkgelegenheid	12%	28%
➤ zorgen voor goed onderwijs	28%	24%
➤ zorgen voor goed jongerencentrum	16%	16%
➤ zorgen voor een schoon milieu	27%	15%

De Jongeren Advies Commissie noemt als belangrijkste speerpunten voor het jeugdbeleid:

- 1) verbeteren van veiligheid in het algemeen en specifiek binnen uitgaansgelegenheden in Enkhuizen,
- 2) optimaliseren en intensiveren van sport- en speelmogelijkheden voor elke wijk,
- 3) creëren van mogelijkheden om binnen een korte termijn financiële en/of facilitaire ondersteuning te bieden aan kleinschalige projecten en initiatieven die jongeren willen opzetten binnen de gemeente, met speciale aandacht voor culturele diversiteit daarin.
- 4) in kaart brengen in hoeverre er behoefte is aan crisisopvang voor jongeren binnen de gemeente en of dit binnen de eigen gemeente gerealiseerd kan worden (heeft de voorkeur),
- 5) behouden van hoger opgeleide jongeren binnen Enkhuizen,
- 6) bevorderen van de betrokkenheid bij de gemeentepolitiek, onder andere door de communicatie te verbeteren.

3. Jeugdvoorzieningen in Enkhuizen

In dit hoofdstuk worden de voorzieningen opgesomd die de jeugd in Enkhuizen aangeboden wordt. Doel hiervan is om een overzicht te verschaffen van het voorzieningenaanbod zodat inzichtelijk wordt wat er allemaal is, maar ook wat er mist en waar knelpunten liggen.

3.1 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Er zijn twee organisaties die peuterspeelzaalwerk bieden in Enkhuizen: tot eind 2007 coördineert stichting Breedband De Reigertjes, De Basseret en De Pierewiet, en de Stichting Montessori-Peutergroep Enkhuizen beheert de montessori-peutergroep De Peuertuin. Naast het peuterspeelzaalwerk kent Enkhuizen twee commerciële kinderdagverblijven die ook buiten- en naschoolse opvang bieden: Kiddy World en Berend Botje.

De gemeente beschouwt peuterspeelzaalwerk als basisvoorziening en subsidieert dit dan ook (met uitzondering van de montessori-peutergroep). Op basis van de verordening peuterspeelzaalwerk heeft de gemeente de plicht toezicht te houden. De inspectie wordt uitgevoerd door de GGD. Er zijn in Enkhuizen geen wachtlijsten voor de peuterspeelzalen. Alle peuterspeelzalen hanteren ambitieniveau één of twee.²³

Bij de commerciële kinderdagverblijven beperkt de taak van de gemeente zich tot het toezicht houden op de naleving van de regels die de overheid stelt ten aanzien van commerciële kinderopvang. Zo voert de GGD in opdracht van de gemeente periodiek hygiënische controles uit.

Er is geconstateerd dat kinderen al op zeer jonge leeftijd een taalachterstand kunnen oplopen. Om dit te bestrijden wordt het programma voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) ingezet; dit is een samenwerkingsproject tussen peuterspeelzaal en de eerste leerjaren van de basisschool. Momenteel is er in Enkhuizen één basisschool-peuterspeelzaal combinatie waar VVE wordt ingezet. Dat betreft peuterspeelzaal De Reigertjes in basisschool Het Driespan, locatie Reigerweg.

Sinds augustus 2007 zijn alle basisscholen verantwoordelijk voor het bieden van voor-, tussen- en naschoolse opvang aan kinderen van werkende ouders, de zogenaamde dagarrangementen. De basisscholen kopen deze opvang in bij de kinderdagverblijven. In Enkhuizen zijn Kiddy World en Berend Botje beiden leveranciers. Deze intensieve vorm van samenwerking en uitbreiding van de faciliteiten rondom het onderwijs valt binnen de ontwikkeling van de Brede School.

Naast het bieden van dagarrangementen is de Brede School ook gericht op het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het verminderen van leerachterstanden bij kinderen. Samenwerking van scholen met andere partners op het gebied van zorg, sport of cultuur kan hieraan bijdragen. In het coalitieakkoord van Enkhuizen is hierover de volgende tekst opgenomen:

Bij de nieuwbouw van scholen, peuterspeelzalen en dergelijke dient vooraf te worden gezien of deze geïntegreerd kunnen worden met andere wijkvoorzieningen. Samenwerking om tot een betere aansluiting te komen tussen basisscholen, peuterspeelzalen en kinderopvang dient te worden bevorderd.

²³ Het eerste ambitieniveau gaat uit van spelen en ontmoeten, het tweede ambitieniveau gaat uit van spelen, ontmoeten, ontwikkelen en signaleren. Het derde ambitieniveau gaat uit van spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren en ondersteunen. Op het derde ambitieniveau kunnen ook VVE -programma's worden uitgevoerd. Bron: *Handreiking en modelverordening peuterspeelzaalwerk*, VNG, september 2004.

Twee van de vier peuterspeelzalen in Enkhuizen zijn in pandig bij een basisschool: de Reigertjes is gehuisvest in Het Driespan en de Peutertuin bij De Wegwijzer.

3.2 Onderwijs

Enkhuizen telt zes basisscholen, met vier dislocaties. Er is binnen de Gemeente Enkhuizen één school voor voortgezet onderwijs, namelijk de RSG Enkhuizen (1360 leerlingen per 1-10 2006). Het speciaal onderwijs is regionaal georganiseerd. Hetzelfde geldt voor het beroepsonderwijs; het ROC Horizon College in Hoorn is de grootste instelling in de regio.

Tabel 3: overzicht primair onderwijs, aantallen leerlingen en leerlinggewichten²⁴

School	Denominatie	Locatie	Aantal leerlingen op 1-10 2006	Som van de leerlinggewichten
De Tweemaster	obs	binnenstad	138	3,75
Pancratius	r-k	binnenstad	253	14,2
Het Driespan	obs	Gommerwijk	394	103
De Hoeksteen	r-k	Oude Gouw	332	39,35
De Wegwijzer	montessori	binnenstad	76	0
PCBS / de Voorhof	p-c	binnenstad & Gommerwijk	351	21,55
<i>Totaal aantal leerlingen</i>			<i>1544</i>	-

Bron: afdeling Samenleving Gemeente Enkhuizen

Er is in Enkhuizen een leerplichtambtenaar die erop toeziet dat schoolverzuim en/of uitval zo veel mogelijk voorkomen wordt, zodat alle jongeren het onderwijs verlaten met een startkwalificatie²⁵. Op de RSG is sinds schooljaar 2005-2006 een leerplichtsprekbeurt voor beginnende spijbelaars. Dit spreekbeurt is een samenwerking tussen de school en de leerplichtambtenaren van de verschillende gemeenten in oostelijk West-Friesland. Met ingang van het schooljaar 2007-2008 start er op het Martinus College in Grootebroek ook een leerplichtsprekbeurt. Veel jongeren uit Enkhuizen volgen namelijk een VMBO-opleiding aan het Martinus College.

Om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken zijn alle scholen in het voortgezet onderwijs verplicht om een zorgadviesteam (ZAT) te hebben. Het ZAT van de RSG komt ongeveer één keer in de maand bij elkaar om de zorgleerlingen te bespreken. Dit team bestaat doorgaans uit de zorgcoördinator van de school, de schoolarts, de jeugdcoördinator van de politie, de leerplichtambtenaar en een medewerker van Bureau Jeugdzorg. Basisscholen kunnen via de Omring Zorggroep schoolmaatschappelijk werk afnemen.

Verder verleent de gemeente tegemoetkomingen in vervoerskosten aan ouders van leerlingen in het speciaal onderwijs en voor leerlingen naar de dichtstbijzijnde reguliere bijzondere basisschool.

De RMC-functie om voortijdig schoolverlaters terug te leiden naar het onderwijs of via het CWI aan werk te helpen wordt in West-Friesland uitgevoerd door de gemeente Hoorn.

²⁴ Hoogte van de leerlinggewichten duidt op mate van onderwijsachterstand. Uitgebreide informatie over leerlinggewichten is opgenomen in bijlage I.

²⁵ Een startkwalificatie is het minimale opleidingsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam werk: HAVO of VWO-diploma of MBO-diploma vanaf niveau 2.

3.3 Vrijtijdsbesteding

In deze paragraaf komen de mogelijkheden voor kinderen en jongeren om hun vrije tijd mee in te vullen aan de orde. Het gaat met name om vrijetijdsvoorzieningen op het gebied van speelruimte, sport en cultuur. Tot slot wordt vrijwilligerswerk als vrijetijdsbesteding nog behandeld.

3.3.1 Speelruimte²⁶

Er zijn in totaal 59 formele speelvoorzieningen binnen de Gemeente Enkhuizen, en 23 informele speelplaatsen. Speeltuinvereniging Kindervreugde is meegeteld als formele speelvoorziening. Per wijk is dit als volgt opgebouwd:

Tabel 4: aantal speelplaatsen per wijk

Wijk	Formeel	Informeel
binnenstad	14 (0-12 jaar) 2 (12-18 jaar)	
Plan Noord	3 (0-12 jaar) 1 (12-18 jaar)	1 niet ingericht trapveldje
Ouwe Gouw	10 (0-12 jaar)	2 ingerichte trapveldjes 6 niet ingerichte trapveldjes 1 basketbalveld
Gommerwijk-Oost	16 (0-12 jaar)	1 ingericht trapveldje 3 niet ingerichte trapveldjes
Gommerwijk-West	8 (0-12 jaar)	2 ingerichte trapveldjes 5 niet ingerichte trapveldjes
Kadijken	4 (0-12 jaar) 1 (12-18 jaar) 4 á 5 te ontwikkelen	2 niet ingerichte trapveldjes

Bron: beleidsnota speelruimte Gemeente Enkhuizen, 2007

De Gemeente Enkhuizen ziet het als haar taak om kinderen voldoende, veilige en kwalitatief hoogwaardige speelruimte te bieden. Enkhuizen voldoet redelijk tot goed aan de landelijke richtlijnen voor speelruimtebeleid: volgens de normen van de NUSO zijn er in de meeste wijken voldoende speelplaatsen, alleen in Plan Noord, Kadijken en in de binnenstad ligt het aantal speelplaatsen onder deze normering.²⁷ De gemeente houdt bij nieuwbouwprojecten in deze wijken rekening met ruimte voor speelruimte; zogenaamde 'inbrei-locaties'. Een goed voorbeeld hiervan is de speelplaats achter de Vette Knol in de binnenstad.

Een aantal ondergronden bij speeltoestellen zijn door de Voedsel- en Waren Autoriteit afgekeurd en dienen vervangen te worden. Ook is geconstateerd dat bij een aantal speelplaatsen in bezit van derden niet duidelijk is wie aansprakelijk gesteld kan worden bij een ongeval.

Verder is er in Enkhuizen een speel-o-theek, deze is in pandig bij de openbare bibliotheek.

3.3.2 Sport

De Gemeente Enkhuizen kent de volgende sportvoorzieningen die in meer of mindere mate voor de jeugd van belang zijn:

- vier sportlocaties: sporthal De Drecht, sportzaal De Sprong (in beheer van Stichting De Sprong), sportzaal Kuipersdijk en gymnastieklokaal De Wiekslag. In 2008 komt daar nog de gymzaal in de nieuw te bouwen Witte Duif bij.
- Één gymzaal behorend bij de RSG

²⁶ Gegevens met betrekking tot speelruimte komen uit de Beleidsnota Speelruimte Gemeente Enkhuizen, 2007 (concept)

²⁷ NUSO is de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie.

- twee sportparken: Het Rietbos en Immerhornpolder
- één zwembad: Recreatiebad Enkhuizerzand
- vijf sportscholen
- twee buitentennisbanen en één tennishal
- één tafeltennisaccommodatie
- ongeveer 26 sportverenigingen

Twaalf sportverenigingen worden gesubsidieerd via de jeugdsport-subsidieregeling. Daarnaast wordt schoolzwemmen in het basisonderwijs gesubsidieerd. De gemeente deelt namelijk de landelijke visie dat de jeugd meer moet bewegen om de gezondheid van kinderen en jongeren te bevorderen.

De Gemeente Enkhuizen maakt gebruik van twee tijdelijke stimuleringsregelingen van het Ministerie van VWS; de Breedtesportimpuls (BSI) en de BOS-Impuls (Buurt Onderwijs en Sport). De ontwikkelde activiteiten zijn met name gericht op kinderen en jongeren.

De Breedtesportimpuls ondersteunt gemeenten bij projecten die bijdragen aan een structurele verbetering van het lokale sportaanbod. Met het project Sportfreaks worden jongeren van 14-20 jaar gestimuleerd om te gaan sporten, door sportclinics te organiseren met een aanbod uit verenigingssporten en lifestyle-sporten. De uitvoering ligt in handen van Sportservice Noord-Holland.

In het kader van de BOS-Impuls organiseren buurt-, onderwijs- en sportorganisaties samen laagdrempelige sportieve activiteiten op wijkniveau om sport bij jongeren te stimuleren. De gemeente voert de regie bij het realiseren hiervan. Concrete activiteiten zijn het sportloket, een jeugdsportpas (100 ex.), de verenigingsondersteuning, het Panna Knock Out-toernooi en weerbaarheidstrainingen voor meisjes. De uitvoering ligt in handen van Sportservice Noord-Holland en Hartema training en coaching.

De BOS-impuls loopt in Enkhuizen van 2006 tot en met 2009, de BSI loopt tot en met 2008.

3.3.3 Cultuur en uitgaan

In Enkhuizen worden uiteenlopende sociaal-culturele activiteiten voor kinderen en/of jongeren georganiseerd. De gemeente biedt de hieronder vermelde instellingen en initiatieven financiële ondersteuning in de vorm van incidentele of structurele subsidiëring.

Jongerencentrum

Een belangrijke doelstelling van zowel de jeugd als de politiek is met de opening van Jongerencentrum Cayen aan de Peperstraat in mei 2007 gerealiseerd. Het jongerencentrum wordt geëxploiteerd door Stichting Welzijnswerk Enkhuizen, en is toegankelijk voor jongeren van 12 t/m 25 jaar. De jongerenwerker dient gedurende minimaal twee dagdelen activiteiten voor jongeren in de leeftijd van 12-15 jaar te verzorgen. Daarnaast is het centrum op woensdagavond, vrijdagavond en zaterdagavond geopend voor jongeren van 16 jaar en ouder.

Theater & expressie

Op het gebied van theater en/of musical zijn vier organisaties actief.

De Cast biedt zang-, dans- en acteerlessen aan kinderen en jongeren in de leeftijd van 8 tot en met 18 jaar, en produceert jaarlijks een musical met een groep geselecteerde cursisten. Kinder en Jeugdtheater Dondersteen heeft een theaterwerkplaats waar groepen kinderen en jongeren onder deskundige begeleiding hun eigen toneelproducties ontwikkelen, die opgevoerd worden voor publiek. De doelgroep is jeugd vanaf 6 tot en met 18 jaar.

Toneelgroep de Drommedaris produceert theatervoorstellingen aan de hand van bestaande stukken en werft per productie jonge en volwassen amateurspelers. Met de vooral op jongeren (14+) gerichte voorstellingen wordt een tournee door Noord-Holland gedaan.

Cultureel centrum de Drommedaris programmeert theater- en cabaretvoorstellingen voor kinderen en jongeren.

Filmvertoning

De Vereniging Filmhuis Enkhuizen draait van september tot juni wekelijks films in de theaterzaal van de Drommedaris voor een algemeen publiek. Het aanbod varieert van arthouse tot meer commerciële films. Voor kinderen wordt specifiek geprogrammeerd: twee keer per maand worden op woensdagmiddag kinderfilms gedraaid.

Muziekonderwijs

Het muziekonderwijs in Enkhuizen wordt verzorgd door Muziekschool Oostelijk West-Friesland (MOW). Naast Enkhuizen nemen ook de gemeenten Andijk, Wervershoof, Drechterland en Medemblik diensten af van de MOW. De vijf gemeenten subsidiëren deze instelling gezamenlijk. De MOW biedt in Enkhuizen algemene muzikale vorming, harmonie en fanfare en overig aanbod afhankelijk van de vraag en beschikbare docenten. Daarnaast wordt ook particulier muziekonderwijs aangeboden, dit wordt echter niet door de gemeente ondersteund.

Bibliotheek

De bibliotheek is een culturele en educatieve basisvoorziening in Enkhuizen die leesbevordering onder de jeugd als één van haar kerntaken ziet. Het bibliotheekwezen bevindt zich in een vernieuwingstraject om haar diensten optimaal af te stemmen op de behoeften van de burgers in de huidige kennismaatschappij. De bibliotheek in Enkhuizen maakt deel uit van deze herstructurering, waarbij door middel van schaalvergroting zogenaamde basisbibliotheken tot stand komen. Dit zijn organisaties van samenwerkende bibliotheken. De bibliotheek in Enkhuizen maakt deel uit van de basisbibliotheek West-Friesland Oost. Per vestiging wordt een vernieuwingsagenda vastgesteld waarin prestatieafspraken zijn opgenomen. De bibliotheekvernieuwing moet eind 2007 zijn afgerond.²⁸

Actieplan Cultuurbereik

Sinds 2005 wordt jaarlijks voor een aantal (deels wisselende) projecten subsidie aangevraagd in het kader van de deelverordening cultuurparticipatie van de provincie Noord-Holland, waar het Actieplan Cultuurbereik onder valt. In 2005 en 2006 werden twee projecten voor en/of door jeugd gehonoreerd, in 2007 kwam één project in aanmerking voor financiële ondersteuning. Ook voor 2008 wordt weer een aanvraag ingediend bij het Actieplan. De regeling wordt na 2008 niet voortgezet. In plaats hiervan komt er een Programmafonds Cultuurparticipatie vanuit de rijksoverheid.

3.3.4 Overigen

Drie organisaties die zich specifiek richten op kinderen en jongeren worden geheel of voor het grootste deel door vrijwilligers gerund, namelijk Scoutinggroep Mercury, Vereniging Jeugdbelangen en De Witte Schuur.

Scoutinggroep Mercury

De scouting heeft als doel ervoor te zorgen dat het scoutingspel in de plaatselijke groep van de vereniging Scouting Nederland gespeeld kan worden. Dit spel bestaat uit een variëteit aan activiteiten waaraan groepen kinderen en jongeren tussen de 5 en 23 jaar in hun vrije tijd kunnen deelnemen. Scouting Mercury telt in 2006 195 leden.

Vereniging Jeugdbelangen

De Vereniging Jeugdbelangen is een lokale vrijwilligersorganisatie die handvaardigheidsactiviteiten organiseert voor kinderen van 6 tot 12 jaar. In 2006 telde de

²⁸ Vrij ontleend aan www.bibliotheekvernieuwing.nl

vereniging In de afgelopen jaren bemerkte de vereniging dat er voor kinderen die te oud worden geen andere sociaal-culturele vrijetijdsvoorzieningen waren. Daarom zijn zij in 2007 gestart met tienerclub De Pet. Eén avond in de week worden activiteiten georganiseerd voor 12-15 jarigen. Dit blijkt goed aan te slaan; in 2008 wil de Vereniging Jeugdbelangen het aantal tienerclubs uitbreiden.

Milieu Educatie Centrum De Witte Schuur

De Witte Schuur houdt zich in Enkhuizen bezig met natuur- en milieu-educatie, met name voor basisschoolleerlingen. Er is een activiteitenaanbod ontwikkeld en daarnaast is er in 2005 een platform voor NME op school opgericht. Daarnaast richt men zich op gezinnen met (jonge) kinderen die onder meer tijdens schoolvakanties een programma wordt aangeboden.

3.3.5 Vrijwilligerswerk

De Gemeente Enkhuizen neemt diensten af van de Vrijwilligerscentrale West-Friesland die gevestigd is in Hoorn. Er zijn geen specifieke afspraken gemaakt omtrent het bevorderen van het aantal jongeren dat in Enkhuizen vrijwilligerswerk doet.

3.3.6 Mantelzorg

In 2007 heeft het Steunpunt Mantelzorg West-Friesland het project 'Jong Bezorgd' uitgevoerd. Er zijn lespakketten gemaakt en aangeboden aan het voortgezet onderwijs. De RSG Enkhuizen heeft ook een lespakket ontvangen. Doorgaans wordt dit behandeld gedurende de mentoruren in de brugklas of in het VMBO tijdens het vak 'zorg en welzijn'.

3.4 Gezondheidszorg en welzijn

In het Basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg staat aangegeven welke taken de gemeenten op dit gebied moeten uitvoeren. Het Basistakenpakket bestaat uit een uniform en een maatwerk deel. Het uniforme deel bevat zorg die aan elk kind in elke gemeente moet worden aangeboden, zoals monitoring / signalering via consultatiebureaus en vaccinaties. Iedere gemeente moet ook alle producten in het maatwerkdeel leveren, maar heeft hierbij de vrijheid om te kiezen in welke mate en hoe maatwerkproducten worden aangeboden.²⁹

Thuiszorgorganisatie De Omring (0-4 jaar) en de GGD Hollands Noorden (4-19 jaar) verzorgen in Enkhuizen de uitvoering van het uniformdeel van de JGZ.

Het maatwerkdeel wordt jaarlijks opnieuw afgestemd op regionale en lokale behoeften. In 2007 is het als volgt ingevuld in Enkhuizen:

- regionale maatwerkgelden voor projecten die met meerdere gemeenten tegelijk worden ingekocht (in 2007 project Home Start)
- lokale maatwerkgelden: inrichten lokale zorgstructuur, twee opvoedspreekuren per maand, reservering gemeentelijk deel BOS-Impuls, één puber-oudercursus

Voor jeugd met een beperking zijn over het algemeen dezelfde voorzieningen beschikbaar als voor volwassenen met een beperking.³⁰ Speciaal onderwijs en (medische) kinderopvang zijn regionaal georganiseerd, de Gemeente Enkhuizen vergoedt voor kinderen en jongeren die daarvoor in aanmerking komen het leerlingenvervoer van en naar deze instellingen. Daarnaast biedt MEE Noordwest-Holland uitgebreide informatie voor mensen met een handicap, beperking of chronische ziekte.

3.4.1 Preventie

De provinciale instelling Bureau Jeugdzorg voert in heel West-Friesland het project Parachute uit. Dit project richt zich op jongeren tussen de 12 en 23 jaar die risico lopen om af

²⁹ Vrij ontleend aan <http://www.rivm.nl/jeugdgezondheid/basistakenpakket>

³⁰ Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar de WMO-beleidsnota 'Enkhuizen op koers', prestatievelden 5 en 6.

te glijden. Vóóordat ze in aanraking komen met de politie worden ze intensief begeleid naar onderwijs en/of werk, waarbij een maximale begeleidingsduur van drie maanden wordt gehanteerd.

Brijder Verslavingszorg houdt elke week spreekuur op de RSG. Doel is om leerlingen voor te lichten over drank- en drugsgebruik en de gevolgen daarvan en daarnaast om problemen door middelengebruik zo snel mogelijk op te sporen en aan te pakken. Op twee basisscholen in Enkhuizen wordt voorlichting gegeven aan de groepen zeven en acht.

In een regionale stuurgroep werken de GGZ West-Friesland, GGD Hollands Noorden, Brijder Verslavingszorg en Bureau Jeugdzorg onder voorzitterschap van burgemeester Eggemont van Stede Broec samen om een actieplan op te stellen waarmee het middelengebruik en daarmee samenhangende psychosociale problematiek in de regio teruggedrongen kan worden. Daarnaast vindt bestuurlijk overleg plaats tussen de zes gemeenten Stede Broec, Andijk, Wervershoof, Drechterland, Enkhuizen en Medemblik. De gemeenten Hoorn, Opmeer en Koggenland willen graag aansluiten.

Kinderen en jongeren kunnen bij vragen en problemen bellen met de Kindertelefoon. Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is een provinciale voorziening waar kinderen die geestelijk of fysiek mishandeld worden terecht kunnen, en waar volwassenen die vermoeden dat kinderen in hun omgeving mishandeld worden advies kunnen vragen of een melding kunnen doen.

3.5 Openbare orde en veiligheid

De Gemeente Enkhuizen doet veel om gevoelens van onveiligheid en kleine criminaliteit onder jongeren te verminderen. Er wordt samengewerkt met Bureau Halt, er is een plan van aanpak hangjongerenproblematiek opgesteld door de gemeenten Enkhuizen en Stede Broec, en daarnaast wordt er beleid gemaakt op het zorgdragen voor de veiligheid van mensen die uitgaan in Enkhuizen.

3.5.1 Overlast en kleine criminaliteit

Als jongeren (12-18 jaar) voor het eerst door de politie worden aangehouden voor bijvoorbeeld vernieling, winkeldiefstal of overlast met vuurwerk krijgen ze de keus: naar Justitie of naar Bureau Halt. Wanneer ze kiezen voor Halt en de opgelegde taakstraf uitvoeren komt er geen strafblad. Als de overtreders jonger zijn dan 12 jaar wordt in overleg met de ouders de Stop-reactie aangeboden. De Gemeente Enkhuizen neemt diensten af van Halt Noord-Holland Noord.

Vanuit het plan van aanpak hangjongerenproblematiek wordt periodiek overleg gevoerd tussen de politie, de gemeente en het jongerenwerk van de gemeenten Enkhuizen en Stede Broec. In Enkhuizen zijn alle hangplekken in kaart gebracht en wordt in beeld gebracht wie de hangjongeren zijn. Wijkcoördinator, jongerenwerker en beleidsmedewerker integrale veiligheid realiseren met behulp van uitvoeringsmatrixen en maatwerk een sluitende aanpak op het gebied van jeugd en veiligheid.

3.5.2 Veilig uitgaan

Er zijn in Enkhuizen 19 cafés en clubs, en een jongerencentrum.

De eerder (pag. 15) genoemde gespreide sluitingstijden voor de horeca moeten ertoe leiden dat het aantal geweldsdelicten vermindert. Tot nog toe heeft deze maatregel geen resultaat opgeleverd: alcoholgerelateerd geweld tijdens het uitgaan neemt toe. Daarom is eind 2006 door gemeenten in West-Friesland, Politie Noord-Holland Noord en het Programmabureau Integrale Veiligheid Noord-Holland Noord een concept-plan van aanpak 'Veilig Uitgaan' gepresenteerd om geweld gerelateerd aan uitgaan terug te dringen.

3.5.3 Veilige omgeving

Om kinderen een veilige omgeving te bieden moet in de eerste plaats aandacht geschonken worden aan veilige speelplaatsen en aan verkeersveiligheid in woonwijken en op de routes naar scholen. De veiligheid van speeltoestellen wordt gecontroleerd door de Voedsel en Waren Autoriteit. De gemeente is verantwoordelijk voor het waarborgen ervan.

Verkeersveiligheid in woonwijken en rondom scholen wordt ook door de gemeente gewaarborgd en zo nodig bevorderd, in Enkhuizen houdt een medewerker verkeer en vervoer zich hiermee bezig. Scholieren leren ook zelf wat hun eigen verantwoordelijkheid is in het verkeer tijdens de verkeerslessen die worden afgesloten met een examen.

Daarnaast is voor een kleine groep kinderen en jongeren de huiselijke omgeving niet veilig. Om hen te beschermen ontwikkelt de gemeente een plan van aanpak huiselijk geweld.

Jongeren voelen zich vaak onveilig als zich een situatie voordoet die zij als bedreigend ervaren: er wordt gevochten, er hangt een groepje jongeren op straat, er wordt gedeald of er is weinig tot geen straatverlichting.

3.6 Sociaal-economisch perspectief

In Hoorn is het regionale Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) gevestigd, waar werkzoekenden terecht kunnen voor informatie over vacatures en ondersteuning in toeleiding naar de arbeidsmarkt, het aanvragen van een WW-uitkering of het aanvragen van bijstand. De sociale dienst van de Gemeente Enkhuizen verstrekt in bijzondere gevallen rechtstreeks een uitkering.

Daarnaast is er voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische handicap de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Via deze wet kunnen mensen die (begeleid) *willen* werken, dat ook daadwerkelijk doen in een zo gewoon mogelijke arbeidsomgeving. Zij doen dit op vrijwillige basis. Het CWI bepaalt via indicatie of iemand van deze voorziening gebruik kan maken. Per 1 januari 2008 wordt de Wsw gemoderniseerd.³¹

De eerder genoemde RMC-functie is specifiek gericht op jongeren tussen de 12 en 23 jaar, die voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaten. RMC-trajectbegeleiders werken in eerste instantie samen met de leerplichtambtenaar om de jongere in kwestie terug te leiden naar het onderwijs, als dit niet lukt wordt samen met het CWI een traject ingezet naar toetreding op de arbeidsmarkt.

3.7 Politiek

De Jongeren Advies Commissie (JAC) is het adviesorgaan van het college van burgemeester en wethouders. De JAC bestaat uit minimaal 10 en maximaal 15 leden in de leeftijd van 16 tot en met 25 jaar. De commissie vergadert minimaal vier keer per jaar.

De voornaamste taak van de JAC is om het college gevraagd en ongevraagd van advies te dienen over het jeugd- en jongerenbeleid in de meest ruime zin, waarbij de JAC zich in beginsel richt op jongeren in de leeftijdscategorie 16 tot en met 25 jaar.

³¹ Bron: <http://www.aanhetwerkmetdewsw.nl>

4. Wat we bereikt willen hebben in 2012

De Gemeente Enkhuizen deelt de landelijke visie dat geïnvesteerd moet worden in de jeugd, bovendien komt er in het kader van de WMO steeds meer aandacht voor preventie. In het college-uitvoeringsprogramma 2006-2010 is opgenomen dat speciale aandacht uitgaat naar het faciliteren en stimuleren van sport voor de jeugd, het voorkomen van taalachterstanden bij kinderen en het terugdringen van voortijdig schoolverlaten.

Verder wordt expliciet het verbeteren van overleg en afstemming met de Jongeren Advies Commissie (JAC) genoemd als speerpunt, alsook realisatie van een jongerenaccommodatie.

In de onderstaande paragrafen wordt per beleidsveld ingegaan op aandachtspunten en worden daar doelstellingen en actiepunten aan gekoppeld.

4.1 Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

De ondersteuning van het peuterspeelzaalwerk wordt in de periode 2008-2012 voortgezet, en daarbij wordt aangestuurd op verdere professionalisering. Vooral peuterspeelzalen die programma's in het kader van voor- en vroegschoolse educatie aanbieden of dit willen gaan doen wordt aangeraden minimaal ambitieniveau 3 te hanteren (volgens de *Handreiking en Modelverordening Peuterspeelzaalwerk*). In 2007 hanteren de peuterspeelzalen in Enkhuizen ambitieniveau 1 of 2.

Het peuterspeelzaalwerk en de professionele kinderopvang groeien steeds meer naar elkaar toe. Waar het peuterspeelzaalwerk van oudsher vooral gericht is op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind en kinderdagverblijven in de eerste plaats opvang bieden, blijkt in de praktijk dat beide soorten instellingen in een mix van opvang en educatie voorzien.

Daarom zouden in de komende beleidsperiode naast de peuterspeelzalen ook de professionele kinderopvangorganisaties in staat gesteld moeten worden om VVE-programma's aan te bieden. Fysieke vestiging van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven bij of in basisscholen is aan te bevelen, omdat daarmee de overgang van voorschoolse naar vroegschoolse educatie wordt vergemakkelijkt. Opgebouwde dossiers kunnen bij overgang naar het primair onderwijs worden overgedragen zodat direct ondersteuning op maat geboden kan worden aan kinderen met taal- of andere ontwikkelingsachterstanden.

In 2010 dienen de regels voor het peuterspeelzaalwerk en de kinderdagopvang geharmoniseerd te worden, zodat zoveel mogelijk kinderen met een taalachterstand in een zo vroeg mogelijk stadium bereikt worden.

Doelstellingen

- 1) De Gemeente Enkhuizen wil in de periode 2008-2012 de ondersteuning van het peuterspeelzaalwerk minimaal handhaven.
- 2) In 2010 dienen peuterspeelzaalwerk en kinderdagopvang geharmoniseerd te worden.
- 3) Vanaf 2010 zijn de professionele kinderopvangorganisaties in staat om programma's in het kader van voor- en vroegschoolse educatie te bieden.

Actiepunten

- 1) In de periode 2008-2012 worden VVE-programma's in het peuterspeelzaalwerk voortgezet.
- 2) In 2008 wordt onderzocht hoe het ambitieniveau van peuterspeelzalen naar niveau 3 kan worden getrokken, als zij VVE-programma's aanbieden.
- 3) In 2008 wordt een startnotitie harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderdagopvang opgesteld.

4.2 Onderwijs

De landelijke tendens is om de (fysieke) verbinding tussen het onderwijs en verwante instellingen die voor de jeugd van belang zijn te stimuleren. Ook voor Enkhuizen is deze ontwikkeling wenselijk: organisaties kunnen van elkaars expertise profiteren en op laagdrempelige wijze kennis uitwisselen. Ouders en kinderen vinden voorzieningen gebundeld op een voor hen logische plek. De ontwikkelingskansen van kinderen worden hiermee vergroot. Voor de ontwikkeling van brede scholen in Enkhuizen is het meerjaren-huisvestingsplan voor het onderwijs van belang. Naast fysieke integratie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk met de scholen kunnen wellicht ook andere instellingen aanhaken.

In overleg met de schoolbesturen worden de mogelijkheden onderzocht om van de huidige VVE-voorziening die direct gekoppeld is aan het Driespan een meer wijkgerichte voorziening te maken waaraan meerdere scholen deel kunnen nemen.

Het aantal bij de leerplichtambtenaar geregistreerde leerlingen neemt sinds 2006 weer toe. Dit wijst erop dat de registratie van ongeoorloofd verzuim steeds beter verloopt. Toch blijken niet alle onderwijsinstellingen zich structureel aan de meldingsplicht te houden. Het tijdig melden van relatief verzuim bij de leerplichtambtenaar blijft daarom een aandachtspunt.³² In het verlengde hiervan is voortijdig schoolverlaten een punt van aandacht waar de komende jaren fors op ingezet wordt. Door de invoering van de kwalificatieplicht per 1 augustus 2007 worden leerlingen verplicht om onderwijs te volgen tot aan het moment dat ze een startkwalificatie halen óf 18 jaar oud worden. De middelen voor de handhaving van deze wetswijziging zullen vanuit het Rijk worden toegevoegd aan de tegemoetkoming voor de RMC-functie, waardoor de gemeenten regionaal afspraken moeten maken over de besteding hiervan. De gemeente Hoorn is als centrumgemeente trekker van dit traject.³³

Doelstellingen

- 1) In de periode 2008-2012 worden kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en instellingen op het gebied van gezondheidszorg, welzijn en/of cultuur waar mogelijk fysiek ondergebracht bij basisscholen.
- 2) In 2008 wordt ingezet op een vermindering van het gemiddelde relatief schoolverzuim per leerling in het voortgezet onderwijs.
- 3) In de periode 2008-2012 wordt handhaving van de kwalificatieplicht grotendeels regionaal uitgevoerd.

Actiepunten

- 1) In 2007 wordt een meerjaren-huisvestingsplan voor het onderwijs opgesteld.
- 2) In het schooljaar 2007-2008 wordt in samenwerking met de schoolbesturen een plan van aanpak opgesteld voor een wijkgerichte VVE-voorziening.
- 3) In de periode 2008-2012 worden het leerplichtspreekuur en de zorg-adviesteams in het voortgezet onderwijs gecontinueerd, waarbij tijdige registratie van relatief verzuim wordt verbeterd.
- 4) Er wordt naar gestreefd om in 2008 een regionale kwalificatieambtenaar binnen de RMC-functie aan te stellen.

4.3 Vrijtijdsbesteding

Uit de in hoofdstuk 2 beschreven staat van de jeugd blijkt dat veel jongeren in hun vrije tijd sporten of iets in het verenigingsleven doen. Veel jongeren gaan uit maar zij zijn niet erg tevreden over het aanbod. Vooral diversiteit wordt gemist. Vrije tijd besteden aan vrijwilligerswerk wordt mondjesmaat gedaan, en als het gebeurt dan is dat meestal in de

³² Volgens de Leerplichtwet zijn scholen alleen verplicht om de gemeente die gevallen te melden waar het verzuim ten minste 3 dagen heeft geduurd, of ten minste 1/8 deel van het aantal uren les- of praktijktijd in vier opeenvolgende weken.

³³ Bron: notitie kwalificatieplicht, Gemeente Enkhuizen, juni 2007.

sportsector. Hoe kinderen hun vrije tijd besteden is niet onderzocht, er is dus ook niet bekend of zij wellicht voorzieningen missen. In de komende beleidsperiode zou hieraan meer aandacht besteed kunnen worden.

De Gemeente Enkhuizen faciliteert direct of indirect uiteenlopende voorzieningen waar de jeugd in haar vrije tijd gebruik van kan maken. Het is belangrijk om dit aanbod op waarde te schatten en de continuïteit ervan te waarborgen; deze voorzieningen houden jongeren 'van de straat' en dragen bij aan hun gezondheid (sport) en sociaal-emotionele ontwikkeling. Daarnaast kunnen de vrijwilligers en professionals die werkzaam zijn bij de verschillende organisaties (dreigende) problemen bij kinderen en jongeren signaleren en indien nodig, doorverwijzen naar professionele hulpverlening. Zeker vrijwilligers die met jeugdigen werken zouden hierin getraind kunnen worden.

4.3.1 Speelruimte

Met betrekking tot het speelruimtebeleid is er een aantal aandachtspunten voor de periode 2008-2012. In de eerste plaats is het van belang dat bij de herstructurering van Plan Noord en bij mogelijk toekomstige nieuwbouw in de binnenstad ruimte wordt gereserveerd voor speelplaatsen. Zo wordt een gelijkmatige spreiding van speelruimte binnen de gemeente bevorderd.

Daarnaast moet een aantal ondergronden in de periode 2008-2012 vervangen worden, er moet een reservering komen voor vervanging op termijn, en er dienen afspraken gemaakt te worden omtrent aansprakelijkheid als speelplaatsen in eigendom zijn van derden, zoals de basisscholen en de Stichting Woondiensten Enkhuizen.

Verder wordt de ontwikkeling van meer informele speelplekken als wenselijk gezien: bij de inrichting van de openbare ruimte moet de gemeente brede trottoirs en veel openbaar groen incalculeren.

Tot slot is het van belang dat de afdelingen beheer (speelruimte) en samenleving (jeugd en wijkbeheer) het speelruimtebeleid integraal afstemmen om de kwaliteit en de kwantiteit van de beschikbare speelruimte te waarborgen. Geadviseerd wordt om periodiek te overleggen en eens per vier jaar te evalueren of speellocaties nog voldoen aan de samenstelling van de wijk. Hier dienen ook de wijkpanels en de Jongeren Advies Commissie bij betrokken te worden.

Doelstellingen

- 1) In 2008 is duidelijk welke partij wanneer aansprakelijk is en wat ieders rechten en plichten zijn als speelplaatsen in eigendom zijn van derden.
- 2) In 2012 zijn alle ondergronden van speeltoestellen goedgekeurd door de Voedsel- en Waren Autoriteit.
- 3) In 2012 is het aanbod aan speelplaatsen in de binnenstad en Plan Noord waar mogelijk volgens de normen van de NUSO ingericht.

Actiepunten

- 1) Bij de herstructurering van Plan Noord en bij nieuwbouwprojecten in de binnenstad wordt ruimte gereserveerd voor speelplaatsen.
- 2) Waar mogelijk worden zoveel mogelijk brede trottoirs en openbaar groen gecreëerd dan wel behouden ten gunste van informele speelruimte.
- 3) In 2008 worden speelplaatsen waar dat nog niet het geval is voorzien van een door de Voedsel- en Waren Autoriteit goedgekeurde ondergrond.

4.3.2 Sport

In het college-uitvoeringsprogramma 2006-2010 is opgenomen dat sportvoorzieningen voor alle burgers van Enkhuizen toegankelijk moeten zijn met extra aandacht voor jeugd en ouderen. Sport moet voor deze doelgroepen worden gefaciliteerd en gestimuleerd. Het aantal jeugd- en jongerenleden in georganiseerd sportverband (4 t/m 16 jaar) moet worden behouden door:

- de kwaliteit van jeugdbeleid in de verenigingssport te versterken

- jeugdparticipatie in de sport te vergroten
- het sport- en activiteiten aanbod aan de wensen en behoeften van jongeren aan te passen

Het stimuleren van sport bij kinderen en jongeren is een belangrijk aandachtspunt omdat is gebleken dat in Enkhuizen aanzienlijk meer kinderen en jongeren te zwaar zijn dan in de regio. Bovendien verwacht de GGD dat het percentage kinderen met overgewicht de komende jaren blijft stijgen. De gemeente kan hierin een sturende rol spelen door met de uitvoerende partners afspraken te maken om overgewicht terug te dringen: gezond eten thuis en op school, sportprojecten continueren en alcoholgebruik minderen. Daarnaast wil de gemeente met jeugdsportsubsidies en een sportpas voor jeugd tot 18 jaar het sporten onder de jeugd bevorderen.

Jongeren zelf geven aan behoefte te hebben aan een buitenbad, aan ingerichte trapveldjes in de buitenwijken en aan informatie over de mogelijkheden om gymzalen voor particuliere initiatieven af te huren.

Doelstellingen

- 1) In 2012 is het percentage jeugd met overgewicht in Enkhuizen op hetzelfde niveau of lager dan het percentage in West-Friesland.
- 2) In de leeftijdscategorie 10-15 jarigen beoefent in 2012 80% een sport* (2006: 78%), in de categorie 16-23 jarigen 70% (2005: 62%).
- 3) Aanbod sport- en spel mogelijkheden wordt steeds afgestemd op de vraag van kinderen en jongeren.

* individueel of in clubverband

Actiepunten

- 1) Subsidies aan sportverenigingen voor jeugdleden worden gecontinueerd.
- 2) In 2008 wordt onderzocht of een sport- en cultuurpas voor alle jeugd van 5 tot 18 jaar haalbaar is.
- 3) De BOS-Impuls en de Breedtesport-impuls worden zodanig ingebed in de lokale sportstructuur, dat bij het beëindigen van deze regelingen in 2009 de projecten die eruit voortvloeien kunnen worden gecontinueerd.
- 4) In de periode 2008-2012 wordt waar mogelijk informele speelruimte gecreëerd in de openbare ruimte.
- 5) Vanaf 2008 wordt communicatie omtrent mogelijkheden om voor eigen initiatieven sportruimtes af te huren verbeterd.

4.3.3 Cultuur en uitgaan

Met de opening van jongerencentrum Cayen in mei 2007 is een belangrijke gemeentelijke doelstelling gerealiseerd. Het is nu van belang dat dit jongerencentrum goed gaat functioneren en dat blijft doen. Hierbij is optimale inzet van de jongerenwerker cruciaal, wat het jongerencentrum het eerste half jaar helaas heeft moeten ontberen. Vanaf 2008 dient JC Cayen in staat gesteld te worden om invulling te geven aan de door de Gemeente Enkhuizen geformuleerde opdracht. De nadruk daarbij ligt op het aanbod voor 12-15 jarigen, de afstemming daarvan met de vereniging Jeugdbelangen, de diversiteit van het totale aanbod en het actief betrekken van de jeugd van Enkhuizen bij het samenstellen van dit aanbod. Ook worden kwantitatieve afspraken gemaakt over de hoeveelheid activiteiten en daaraan gekoppeld de na te streven bezoekersaantallen.

De Muziekschool Oostelijk West-Friesland bevindt zich in 2007 in een ontwikkelingstraject dat in 2008 voortgezet wordt. De vijf gemeenten die diensten afnemen willen overgaan tot budgetsubsidieering waarbij wordt gefinancierd op basis van geleverde prestaties. Dat stelt de gemeenten in staat om muziekonderwijs af te nemen dat is afgestemd op de lokale vraag.

Daarnaast wordt ook onderzocht of verdere professionalisering van de organisatie van het muziekonderwijs door middel van schaalvergroting haalbaar is. Muziekschool Gerard Boedijn wordt als mogelijke samenwerkingspartner ook betrokken in dit onderzoek, wellicht dat in een later stadium ook andere muziekscholen aanhaken.

De bibliotheek Enkhuizen oriënteert zich op herhuisvesting. Zowel qua ligging als qua inrichting voldoet de huidige vestiging niet meer aan de gestelde doelen van de bibliotheekvernieuwing. In het beleid van de bibliotheek ligt nadruk op het belang van vestiging in een locatie waar ook andere maatschappelijke voorzieningen gesitueerd zijn. Een specifiek op de jeugd (0-12 jaar) gerichte vestiging in de buitenwijk van Enkhuizen behoort tot de mogelijkheden die onderzocht worden. In de binnenstad zou dan een servicepunt dat hoofdzakelijk ouderen bedient kunnen komen. Met de bibliotheek worden jaarlijks in een subsidie-uitvoeringsovereenkomst afspraken gemaakt over te behalen doelen.

Het uitgaansaanbod is een punt van aandacht gezien het feit dat 79% van de jongeren vindt dat dit onvoldoende is. De meesten van hen missen diversiteit in uitgaansgelegenheden. Jongerencentrum Cayen is in dit opzicht een welkome aanvulling maar het is niet reëel om te verwachten dat de komst van het jongerencentrum de onvrede geheel weg kan nemen. Er moet nader onderzocht worden wat jongeren dan precies missen en of daar oplossingen voor gevonden kunnen worden. JC Cayen en de Jongeren Advies Commissie kunnen hierin een belangrijke rol spelen.

Doelstellingen

- 1) Vanaf 2008 biedt jongerencentrum Cayen een divers en op de vraag afgestemd aanbod aan culturele activiteiten voor 12 tot 26 jarigen, waarbij aandacht is voor regionale samenwerking met R17.
- 2) De kwaliteit van het aanbod en de organisatie van het muziekonderwijs worden gewaarborgd.
- 3) In 2008 is bekend of herhuisvesting van de bibliotheek op twee locaties in Enkhuizen haalbaar is: een servicepunt in de binnenstad en een jeugdvestiging in de buitenwijk.
- 4) In 2008 is 30% van de inwoners van Enkhuizen lid van de bibliotheek, wordt samengewerkt met alle basisscholen en blijft de Speel-O-Theek in pandig.
- 5) Eind 2008 is duidelijk wat jongeren in het uitgaansaanbod missen.

Actiepunten

- 1) Vanaf 2008 wordt er in JC Cayen gewerkt volgens prestatieafspraken die eind 2007 gemaakt worden.
- 2) In 2008 wordt onderzocht of en hoe schaalvergroting in het muziekonderwijs kan worden doorgevoerd. Dit traject wordt uitgevoerd door een externe partij.
- 3) Vanaf 2009 wordt het muziekonderwijs gefinancierd op basis van geleverde prestaties (budgetsubsiëring).
- 4) In 2008 wordt onderzocht hoe het uitgaansaanbod in Enkhuizen beter afgestemd kan worden op de behoeften van jongeren. In samenwerking met de JAC en JC Cayen wordt een inventarisatie gemaakt.
- 5) In 2008 wordt onderzocht of een cultuurpas voor jeugd tot 18 jaar haalbaar is.

4.3.4 Overigen

Volwassenen die vrijwilligerswerk verrichten bij organisaties die zich met kinderen en / of jongeren bezighouden zouden in de komende beleidsperiode getraind moeten worden in het signaleren van problemen en in het doorverwijzen naar de voor de situatie meest geëigende hulpinstantie.

Verder is in het bestuursakkoord tussen rijk en gemeenten het bevorderen van vrijwilligerswerk door jongeren als speerpunt opgenomen. Eerder is geconstateerd dat in

Enkhuizen op dit gebied veel valt te winnen omdat veel jongeren die geen vrijwilligerswerk doen daar wel interesse in hebben. Niet duidelijk is wat hen weerhoudt, maar het is zeer de moeite waard om daar achter te komen en mogelijke drempels weg te nemen. Financiële ondersteuning van deze vrijwilligersbevordering zou kunnen lopen via de regionale WEB-gelden.

Doelstellingen

- 1) In 2010 zijn vrijwilligers die met jeugdigen werken in staat om (dreigende) problemen te signaleren en bespreekbaar te maken, en indien nodig door te verwijzen naar de juiste hulpinstantie.
- 2) In 2009 is duidelijk wat kinderen tussen de 6 en 10 jaar in Enkhuizen in hun vrije tijd doen, en of ze zaken missen.
- 3) In 2011 verricht 20% van de jongeren tussen de 12 en 23 jaar vrijwilligerswerk.

Actiepunten

- 1) In 2008 – 2009 worden volwassen vrijwilligers die met jeugdigen werken getraind in het signaleren van problemen en het doorverwijzen naar de juiste instantie.
- 2) In 2008 wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om WEB-gelden in te zetten voor versterking van het jeugd-vrijwilligerswerk.
- 3) In 2009 wordt een plan opgesteld om het vrijwilligerswerk door jongeren te bevorderen.
- 4) In 2009 wordt onderzoek gedaan naar de vrijetijdsbesteding van kinderen van 6 tot 10 jaar.

4.4 Gezondheidszorg en welzijn

Dit beleidsveld is zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau een belangrijk speerpunt in het jeugdbeleid, en er is veel overlap met de WMO en lokaal gezondheidsbeleid. De behoefte aan opvoedingsondersteuning is groot, de wachtlijsten in de jeugdzorg zijn een hot item, middelengebruik neemt toe en van rijkswege wordt in hoog tempo beleid ontwikkeld om jeugdvoorzieningen te bundelen en de regie bij gemeenten te leggen. Dit betekent dat het gemeentelijk jeugdbeleid de komende jaren in ontwikkeling zal blijven: vooral de maatregelen om excessief alcoholgebruik terug te dringen en de totstandkoming van een Centrum voor Jeugd en Gezin gaan de nodige aandacht vergen. Hoe het CJG in Enkhuizen concreet wordt vormgegeven en wat de specifieke invulling zou moeten zijn is medio 2007 nog niet duidelijk, wel zou de gemeente erop moeten aansturen dat een dergelijke elementaire voorziening binnen de eigen gemeente gestalte krijgt. Het komt erop neer dat zorg voor de jeugd dichtbij henzelf georganiseerd dient te worden.

Een belangrijk deel van het preventief jeugdbeleid is opgenomen in de kadernota WMO onder prestatieveld 2. In deze nota zijn de vijf functies waar elke gemeente aan moet voldoen voor Enkhuizen verder uitgewerkt.³⁴ De belangrijkste constatering is dat de vijfde functie niet is georganiseerd: er is in Enkhuizen geen coördinatie van zorg voor multi-probleemgezinnen. Daarnaast verdienen de functies 'toegang tot het hulpaanbod' en 'licht-pedagogische hulp' de komende jaren ook extra aandacht; deze zijn behoorlijk maar niet optimaal ingevuld. Naast de totstandkoming van het Centrum voor Jeugd en Gezin op de middellange termijn zijn de in het kader van prestatieveld 2 geformuleerde doelstellingen en actiepunten verderop in deze paragraaf verwerkt, onder de kopjes 'doelstellingen' en 'actiepunten'.

De Gemeente Enkhuizen participeert in de regionale Impuls Opvoedingsondersteuning, die gaat lopen van 2008 tot en met 2011. De gemeenten Enkhuizen, Stede Broec, Drechterland,

³⁴ Die vijf functies zijn: informatie en advies, signaleren van problemen, toegang tot het hulpaanbod, licht-pedagogische hulp, coördinatie van zorg.

Andijk, Opmeer, Medemblik, Wervershoof, Koggenland en Hoorn hebben gezamenlijk een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie om opvoedingsondersteuning op lokaal en regionaal niveau te versterken. Hoorn ontvangt impuls gelden vanuit het rijk en komt derhalve niet in aanmerking voor regionale impuls gelden, maar wil wel samen met de andere Westfriese gemeenten optrekken als het gaat om het implementeren van opvoedingsondersteuning, omdat veel zorginstellingen regionaal of zelfs bovenregionaal opereren. De gemeenten willen onderzoeken of het interventieprogramma Triple P de behoeften die in de regio leven kan vervullen, en als dat het geval is dit programma invoeren.³⁵ Aanvullende informatie over Triple P is opgenomen in bijlage II.

De cijfers van de GGD en andere zorginstellingen schetsen in alle gevallen een negatiever beeld van de staat van de jeugd dan hoe zij dit zelf ervaren. Dit komt overeen met de landelijke tendens, en toont aan dat jongeren lang niet altijd in de gaten hebben dat ze risico lopen. Dit pleit voor actieve bemoeizorg zoals bijvoorbeeld Parachute.

Aan de andere kant is duidelijk een dalende trend zichtbaar in hoe jongeren hun eigen alcohol- en drugsgebruik zien, vooral bij de 10 tot 15 jarigen. Het is goed mogelijk dat dit verband houdt met de inspanningen van de Brijder in het basis- en voortgezet onderwijs en de verhoogde intensiviteit waarmee scholen zorgleerlingen volgen. De situatie is echter nog steeds zorgwekkend vanwege de grote groep binge-drinkers. Veel jongeren geven aan dat zij thuis drinken en dat dit door de ouders getolereerd wordt. Ouders bewust maken van de schadelijke effecten van overmatig alcoholgebruik door hun kinderen heeft prioriteit. Het regionale pilotproject middelengebruik en suïcide zet in op het bewerkstelligen van een cultuuromslag in de houding die Westfriezen hebben ten aanzien van overmatig alcoholgebruik.

Uit de geschetste staat van de jeugd in hoofdstuk twee blijkt verder dat psychosociale problematiek, 24-uurs crisisopvang en overgewicht aandachtspunten zijn in het lokale jeugdgezondheidsbeleid.

Doelstellingen

- 1) Preventief jeugd beleid wordt in de periode 2008-2012 uitgebreid op de functies toegang tot het hulpaanbod, licht-pedagogische hulp en coördinatie van zorg.
- 2) In 2012 is er een Centrum voor Jeugd en Gezin in Enkhuizen.
- 3) De omvang van de groep jongeren in de leeftijd 10-23 jaar die drinkt, is in 2009 5% kleiner dan in 2007.
- 4) De startleeftijd waarop voor het eerst alcohol gedronken wordt, is in 2009 niet lager dan in 2007.
- 5) De consumptie van alcohol door de groep 10-23 jarigen is in 2009 5% lager ten opzichte van 2007.
- 6) In 2012 is het percentage jeugd met overgewicht in Enkhuizen op hetzelfde niveau of lager dan het percentage in West-Friesland: 4-12 jarigen 15,6% en 12-16 jarigen 16,2%.

Actiepunten

- 1) De Gemeente Enkhuizen participeert in de regionale Impuls Opvoed- en Gezinsondersteuning voor West-Friesland.
- 2) In 2008 wordt onderzocht of het interventieprogramma Triple P ingevoerd kan worden in de regio.
- 3) Vrijwilligers van verenigingen en clubs die zich richten op jeugd en jongeren moeten geschoold worden in het vroegtijdig signaleren van problemen en het daar adequaat op kunnen reageren.
- 4) Het aantal puber-oudercursussen wordt afgestemd op de vraag van ouders.

³⁵ Bewezen effectief volgens de normen van het Nederlands Jeugd Instituut en het Trimbos Instituut.

- 5) In 2008 worden afspraken met de GGD gemaakt omtrent de invulling van de zorgcoördinatie in Enkhuizen.
- 6) In 2008 start een stuurgroep met de voorbereidingen voor de totstandkoming van een Centrum voor Jeugd en Gezin.
- 7) Er komt in 2009 een sociale kaart beschikbaar van alle beschikbare vormen van opvoed- en opgroeihulp in Enkhuizen, deze is gekoppeld aan Oproet.nl.
- 8) In de periode 2008 – 2011 wordt een regionaal plan van aanpak ontwikkeld en geïmplementeerd om het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren verder terug te dringen. De Gemeente Enkhuizen participeert hiertoe in het pilotproject middelenmisbruik en suïcide (werktitel).
- 9) In de periode 2008 – 2011 worden alle kinderen en jongeren in groep 7 en 8 van het basisonderwijs en in de eerste twee jaar van het voortgezet onderwijs voorgelicht over alcoholmisbruik.
- 10) De Gemeente Enkhuizen continueert strenge handhaving van de regels rondom alcoholverkoop en consumptie in supermarkten, de horeca en het jongerencentrum.
- 11) In 2008 wordt onderzocht of 24-uurs crisisopvang voor jongeren in Enkhuizen noodzakelijk is en zo ja, of dit haalbaar is binnen de eigen gemeente.
- 12) De Gemeente Enkhuizen sluit aan bij de regionale ontwikkelingen die in de periode 2008-2012 worden gestart om overgewicht tegen te gaan.

4.5 Openbare orde en veiligheid

In het college uitvoeringsprogramma 2006-2010 wordt vermeld dat het beleid op het integrale toezicht op straat en het handhaven van 'kleine' overtredingen die veel overlast veroorzaken, moet worden verbeterd. Het plan van aanpak hangjongerenproblematiek is op 18 december 2006 door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld. Implementatie ervan moet leiden tot een sluitende aanpak op het gebied van jeugd en veiligheid en verbetering van de subjectieve en objectieve veiligheidssituatie in Enkhuizen.

Daarnaast geven jongeren zelf aan dat wat hen betreft veiligheid de belangrijkste taak van de gemeente in het jeugdbeleid is. Veilig uitgaan staat hoog op de agenda van de jeugd; er is behoefte aan handhaving van de openbare orde en aan aanvullende voorzieningen. Het regionale plan van aanpak 'Veilig Uitgaan' moet in 2008 geïmplementeerd worden. In dit kader is op 5 november 2007 het convenant Jongeren en Alcohol gesloten tussen rijk en gemeenten in West-Friesland + Schagen waarin wederzijdse afspraken over alcoholmatiging en veiligheid worden gemaakt.

Verder is een veilige leefomgeving ook voor kinderen en jongeren van belang. De JAC noemt vijf punten / routes waar straatverlichting kan bijdragen om de veiligheid te verbeteren: de route langs het Enkhuizerzand die naar het zwembad leidt, het Wilhelminaplantsoen, de fietstunnel tegenover de bibliotheek, het fietspad over de Vest aan het einde van de Molenweg en Willigenburg.

Doelstellingen

- 1) Overlast veroorzaakt door jeugdige hanggroepen wordt geminimaliseerd.
- 2) In 2009 is het aantal alcoholgerelateerde geweldsdelicten in het uitgaansleven met 5% afgenomen ten opzichte van 2007.
- 3) In de periode 2008-2012 wordt de subjectieve veiligheidsbeleving en objectieve veiligheid van kinderen en jongeren in Enkhuizen bevorderd.

Actiepunten

- 1) Samenwerking tussen politie en Bureau Halt wordt geïntensiveerd: alle jeugdigen die voor het eerst een overtreding begaan krijgen standaard de Halt-afdoening of Stop-reactie aangeboden.
- 2) Alle hanggroepen worden vanaf 2008 gemonitord en zo nodig aangepakt.

- 3) In 2008 wordt het tijdstip waarop mensen in de weekends nog toegang krijgen tot horecagelegenheden teruggebracht, tijdstip nader te bepalen.
- 4) Jongeren onder de 16 jaar hebben uitsluitend onder begeleiding van hun opvoeders toegang tot de horeca.
- 5) Aan jongeren onder de 16 jaar mag op geen enkele locatie alcohol worden verkocht
- 6) In sportkantines en bij nader te specificeren evenementen geldt tot 17.00 uur een algeheel verbod op de verkoop van alcohol ongeacht de leeftijd.
- 7) De politie registreert bij iedere aanhouding of de betrokkene onder invloed van alcohol is.
- 8) Met ziekenhuizen worden afspraken gemaakt over jongeren die, in comateuze staat als gevolg van alcoholgebruik, worden opgenomen.
- 9) In 2008 wordt aan de hand van diverse schouwen nader bekeken op welke locaties de straatverlichting op korte termijn verbetering behoeft.
- 10) In 2008 wordt toezicht in de uitgaansgebieden Torenstraat / Kaasmarkt geïntensiveerd.

4.6 Sociaal-economisch perspectief

Van de jongeren tussen de 16 en 23 jaar die in Enkhuizen wonen wil 40% binnen 2 jaar verhuizen, waarvan ruim de helft ergens anders naar toe. Gezien de toenemende vergrijzing en de daling van het aandeel jeugd in de bevolking, is het behouden van jongeren en jongvolwassenen voor de stad een prioriteit die de komende jaren steeds urgenter wordt. Vanuit economisch oogpunt zijn hoog opgeleide jongeren van grote waarde voor de gemeenschap, des te meer omdat Enkhuizen een sociaal-economisch zwakke gemeente is met relatief gezien veel uitkeringsgerechtigden en mensen met lage besteedbare inkomens.³⁶

Er is geen noemenswaardige schuldenproblematiek onder jongeren in Enkhuizen geconstateerd, en ook al scoort de gemeente in het dataonderzoek *Kinderen in Tel 2007* niet goed op de indicator jeugdwerkloosheid; met 14 bij het CWI ingeschreven werkzoekenden blijkt dit toch mee te vallen (het dataonderzoek baseert zich op cijfers uit 2005, het is mogelijk dat er een verbetering is opgetreden).

Doelstelling

- 1) In 2009 is inzichtelijk wat de voornaamste redenen zijn voor jongeren om de stad te verlaten.

Actiepunten

- 1) Via de jeugdmonitor wordt geïnventariseerd wat de motivering van jongeren is om weg te trekken.
- 2) In 2009 wordt een plan ontwikkeld om (hoog-opgeleide) jongvolwassenen te behouden voor de stad.

4.7 Politiek

Volgens jongeren zijn internet, een jeugdraad en het jongerenwerk de belangrijkste kanalen voor de gemeente om hun stem te horen. De Jongeren Advies Commissie fungeert als spreekbuis van de Enkhuizer jeugd richting de politiek. Het is daarom belangrijk dat jongeren in Enkhuizen weten van het bestaan van de JAC. Ook de gemeente zelf moet de rechtstreekse communicatie met de doelgroep intensiveren om betrokkenheid te bevorderen.

Communicatie met kinderen loopt in de eerste plaats via hun ouders. Dit neemt niet weg dat het ook zinvol kan zijn om ook rechtstreekse communicatie met kinderen te bevorderen, om

³⁶ Zo blijkt uit cijfers van het CBS-rapport *Gemeente Op Maat 2005 Enkhuizen*, en de startnotitie armoedebelief Gemeente Enkhuizen 2006 (pag. 8)

inzichtelijk te maken wat de gemeente voor hen doet en kan doen, en dat ze daar invloed op kunnen uitoefenen.

Daarnaast vinden jongeren het belangrijk dat de gemeente hen financieel en/of facilitair kan ondersteunen bij het opzetten van kleinschalige projecten en initiatieven binnen de gemeente, het liefst zonder veel ingewikkelde aanvraagprocedures en lange wachttijden tussen aanvraag en uitvoering.

Doelstellingen

- 1) Vanaf 2008 wordt actief gewerkt aan het zichtbaar maken van de gemeentepolitiek voor jongeren.
- 2) In 2010 weet minimaal 60% van de jongeren tussen de 12 en 23 jaar van het bestaan van de JAC als platform om hun stem te laten horen.
- 3) In 2010 is het percentage jongeren tussen de 16 en 23 jaar dat geïnteresseerd is in gemeentepolitiek hoger dan in 2006 (29%).
- 4) Vanaf 2009 kunnen jongeren in Enkhuzen aanspraak maken op financiële ondersteuning voor eigen sociaal-maatschappelijke projecten.

Actiepunten

- 1) Vanaf schooljaar 2007-2008 wordt in het voortgezet onderwijs in Enkhuzen tijdens de lessen maatschappijleer de gemeentepolitiek behandeld en het jeugdbeleid getoetst, met medewerking van de ambtenaar jeugdbeleid.
- 2) Vanaf schooljaar 2008-2009 wordt voor de leeftijdscategorie 8-12 een Kinderraad ingesteld waarvoor het amendement van de Fractie Quasten als onderlegger wordt gebruikt.
- 3) Vanaf 2008 is er tweemaandelijks een inloopspreekuur in het jongerencentrum waarbij jongeren hun wensen, behoeften en klachten aan de ambtenaar jeugdbeleid kenbaar kunnen maken.
- 4) De JAC organiseert vanaf 2008 jaarlijks een promotiecampagne om bekendheid van de commissie onder de jeugd te vergroten en potentiële nieuwe leden te werven.
- 5) De JAC draagt zorg voor een up-to-date website waar jongeren ook op kunnen posten.
- 6) In 2008 wordt bezien of in het subsidieprogramma budget kan worden vrijgemaakt om te voorzien in de behoefte aan snelle, eenvoudige en kleinschalige ondersteuning van sociaal-maatschappelijke initiatieven van jongeren. Hoogte en voorwaarden zijn nader te bepalen.

Begroting

In de begroting is uitgegaan van bestaand beleid, hierbij zijn de cijfers uit de programmabegroting en het subsidieprogramma 2007 gebruikt. Apparaatskosten zijn niet meegerekend. In een apart kader staat nieuw beleid vermeld dat ook in de kadernota 2008 is opgenomen. Daarnaast is in het derde kader nieuw beleid opgenomen waar kosten mee gemoeid zijn die bij het totstandkomen van de kadernota 2008 nog niet bekend waren.

	<i>Lasten</i>
Peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	
Peuterspeelzaalwerk	€ 246.472,--
Kinderopvang eenoudergezin	€ 14.000,--
Kinderopvang inspectie	€ 3.000,--
Voorschoolse educatie VVE	€ 128.600,--
<i>Subtotaal</i>	€ 392.072,--
Onderwijs	
Bijdrage regionale leerplichtadministratie	€ 15.000,--
Schoolzwemmen	€ 82.000,--
Schooltuintjes	€ 11.000,--
Overige subsidies & bijdragen	€ 10.500,--
Stichting Cultuur en Basisonderwijs	€ 4.000,--
Onderwijs begeleidingsdienst	€ 64.200,--
<i>Subtotaal</i>	€ 186.700,--
Vrijtijdsbesteding	
Onderhoud en vervanging speeltoestellen	€ 21.750,--
Speeltuinenvereniging Kindervreugde	€ 2.520,--
Jeugdsport-subsidieregeling	€ 31.030,--
Bos-impuls	€ 35.250,--
Breedtesport-Impuls	€ 15.000,--
Jongeren centrum	€ 115.064,--
Muziekschool Oostelijk West-Friesland	€ 83.582,--
K.S.M. Leerlingenorkest	€ 1.256,--
Patrimonium Leerlingenorkest	€ 853,--
CMV Dindua Jeugdkorps	€ 790,--
Kindertheatergroep Dondersteen	€ 5.625,--
Kindertheater De Cast	€ 4.900,--
Kunst en Cultuur Noord-Holland CJP-pas	€ 1.050,--
Scoutinggroep Mercury	€ 10.200,--
Vereniging Jeugdbelangen	€ 2.500,--
NME-centrum De Witte Schuur	€ 51.800,--
<i>Subtotaal</i>	€ 383.170,--
Gezondheidszorg en welzijn	
Uniformdeel JGZ	€ 319.000,--
Maatwerkdeel JGZ	€ 24.100,--
BJZ: project Parachute	€ 10.000,--
Jongerenwerk	€ 97.556,--
<i>Subtotaal</i>	€ 450.656,--
Openbare orde en veiligheid	
Bijdrage Halt Noordholland Noord	€ 7.500,--
Politiek	
JAC	€ 1.500,--
Totaal	€ 1.421.598,--

Nieuw beleid, opgenomen in de kadernota 2008

	<i>Lasten</i>
Gezondheidszorg en welzijn	
Bijdrage Impuls Opvoedingsondersteuning	€ 10.000,--
Totaal	€10.000,--

Nieuw beleid, op te nemen in de kadernota 2009

	<i>Lasten</i>
Vrijtijdsbesteding	
Vervanging ondergronden speeltoestellen*	€ 50.000,--
Onderhoud en vervanging speeltoestellen*	€ 115.000,--
Training vrijwilligers die met jeugdigen werken	P.m.
Sport- en cultuurpas	P.m.
Gezondheidszorg en welzijn	
Centrum voor Jeugd en Gezin	P.m.
Extra voorlichting Brijder stichting	P.m.
2 extra puber-oudercursussen	€ 7.000,--
Politiek	
Kinderraad	€ 5.000,--
Totaal	€177.000,-- + P.m.

* Hiervoor wordt u binnenkort een notitie aangeboden vanuit de afdeling beheer. Er is in deze begroting uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 15 jaar, inclusief medegebruik van speeltoestellen op schoolterreinen.

Bronnenlijst

Geraadpleegde rapporten en nota's

- Breebaart, G., C. Waardenburg, *Speerpunten Kiezen voor Gezond Leven – Enkhuizen*. GGD Westfriesland, maart 2007.
- Dijkma, S., *Beleidsbrief Samen spelen, samen leren*, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, juli 2007.
- van Eijck, S., *Sturingsadvies Deel 2, Koersen op het kind – Kompas voor het nieuwe kabinet*. Operatie Jong, november 2006.
- de Haan, B., M. Holzmann, A. Lempens, *Jeugdmonitor West-Friesland 10 t/m 15 jaar – Resultaten Gemeente Enkhuizen*. I&O Research, juni 2007.
- Helsloot, C., A. Korteweg Msc, *Jeugdmonitor West-Friesland 2006 16 t/m 23 jarigen – Gemeentelijke resultaten Enkhuizen*. I&O Research, november 2006.
- van Kampen, B., *Beleidsnota Speelruimte (concept)*. Gemeente Enkhuizen, verwachte publicatie november 2007.
- Limberger, A. et al., *WMO-beleid 2008-2012, Enkhuizen, op koers en burgers betrokken (concept)*. Gemeente Enkhuizen, verwachte publicatie november 2007.
- Lof, J., *Notitie kwalificatieplicht (concept)*. Gemeente Enkhuizen, juni 2007.
- Mak, J., M. Steketee, B. Tierolf, *Kinderen in Tel Databoek 2007 – Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*. Verwey-Jonker Instituut, januari 2007.
- Visser, I., *Startnotitie Armoedebeleid*. Gemeente Enkhuizen, december 2006.
- Vliegthart, M., *Beleidsbrief Peuterspeelzaalwerk*, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, januari 2002.
- de Vries, H., *Kadernota Integrale Veiligheid 2007-2010 (concept)*. Gemeente Enkhuizen, verwachte publicatie november 2007.
- *Opvoed- en opgroeiondersteuning – de rol van de gemeente in het licht van de Wet op de jeugdzorg*. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport i.s.m. de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, november 2004.
- *Jeugd in het Centrum – VNG visie op het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), vastgesteld in het bestuur van de VNG op 8 maart 2007*. Vereniging van Nederlandse Gemeenten, maart 2007.
- *Gemeente Op Maat 2005 – Enkhuizen*. Centraal Bureau voor de Statistiek, 2007.
- *Nationaal Kompas Volksgezondheid*. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, versie 3.10.1, juli 2007.
- *Programmabegroting 2008 (concept)*. Gemeente Enkhuizen, juli 2007.
- *Samen aan de slag – bestuursakkoord rijk en gemeenten*. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Financiën, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, juni 2007.

Geraadpleegde websites

- www.aanhetwerkmtdewsw.nl
- www.bibliotheekvernieuwing.nl
- www.bosimpuls.nl
- www.breedtesportimpuls.nl
- www.minvws.nl
- www.nji.nl
- www.nuso.nl
- www.operatie-jong.nl
- www.rivm.nl
- www.trimbosinstituut.nl
- www.wetten.overheid.nl